

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:1

HOW (EKAH) DOTH THE CITY SIT SOLITARY! (I, 1). Three uttered prophecies using the word ekah, viz. Moses, Isaiah, and Jeremiah. Moses said, How can I myself alone bear your cumbrance! (Deut. I, 12). Isaiah said, How is the faithful city become a harlot! (Isa. I, 21). Jeremiah said, How DOTH THE CITY SIT SOLITARY! R. Levi said: It may be likened to a matron who had had three grooms: one beheld her in her happiness, a second beheld her in her infidelity, and the third beheld her in her disgrace. Similarly, Moses beheld Israel in their glory and happiness and exclaimed, 'How can I myself alone bear your cumbrance!' Isaiah beheld them in their infidelity and exclaimed, 'How is the faithful city become a harlot!' Jeremiah beheld them in their disgrace and exclaimed, How DOTH THE CITY SIT SOLITARY!

[The disciples] requested Ben 'Azzai saying, 'Master, expound to us something connected with the Book of Lamentations.' He said to them: 'Israel did not go into exile until they had repudiated the Divine Unity, circumcision which had been given to the twentieth generation, the Decalogue, and the Pentateuch. Whence have we this? From the letters constituting the word ekah.'

R. Levi said: Israel did not go into exile until they had repudiated the thirty-six ordinances in the Torah for which the penalty is excision, and also the Decalogue. Whence have we this? From the numerical value of the letters constituting the words Ekah and badad ('solitary').

R. Berekiah said in the name of R. Abdimi of Haifa: It may be likened to a king who had a son. So long as he obeyed the will of his father he clothed him in garments of fine wool, but when he disregarded his will he clothed him in exiles' garments. Similarly with Israel. So long as they obeyed the will of the Holy One, blessed be He, it is written, I clothed thee also with richly woven work (Ezek. XVI, 10). (R. Sima said: The word means 'in purple garments', and Onkelos renders by 'embroidered garments'.) But when they disregarded the will of the Holy One, blessed be He, He clothed them in exiles' (bedadin) garments, as it is written, HOW DOTH THE CITY SIT SOLITARY--BADAD!

מדרש רבה איכה פרשה א פסוקה א

איכה ישבה שלשה נתנבאו בלשון איכה משה ישעיה וירמיה משה אמר (דברים א') איכה אשא לבדי וגו' ישעיה אמר (ישעיה א') איכה היתה לזונה ירמיה אמר איכה ישבה בדד א"ר לוי משל למטרונה שהיו לה שלשה שושבינין אחד ראה אותה בשלותה ואחד ראה אותה בפחזותה ואחד ראה אותה בניוולה כך משה ראה את ישראל בכבודם ושלותם ואמר איכה אשא לבדי טרחכם ישעיה ראה אותם בפחזותם ואמר איכה היתה לזונה ירמיה ראה אותם בניוולם ואמר איכה ישבה

שאלו את בן עזאי אמרו לו רבינו דרוש לנו דבר אחד ממגילת קינות אמר להם לא גלו ישראל עד שכפרו ביחידו של עולם ובמילה שנתנה לעשרים דורות ובעשרת הדברות ובחמשה ספרי תורה מנין איכה

א"ר לוי לא גלו ישראל עד שכפרו בשלשים ושש כריתות שבתורה ובעשרת הדברות מנין איכה ישבה בדד

ר' ברכיה בשם רבי אבדימי דמן חיפה למלך שהיה לו בן בזמן שעושה רצונו של אביו היה מלבישו בגדי מילתין ובזמן שאינו עושה רצונו מלבישו בגדי בדד כך ישראל כל זמן שהיו עושין רצונו של הקב"ה כתיב (יחזקאל ט"ז) ואלבישך רקמה ר' סימא אמר פורפירא תרגם אונקלוס אפקלטורין פליקטא ובזמן שאין עושין רצונו של הקב"ה מלבישן בגדי בדד"ה איכה ישבה בדד

R. Nahman reported that Samuel said in the name of R. Joshua b. Levi: The Holy One, blessed be He, summoned the ministering angels and said to them: 'If a human king had a son who died and mourns for him, what is it customary for him to do?' They replied, 'He hangs sackcloth over his door.' He said to them, 'I will do likewise.' That is what is written, I clothe the heavens with blackness, and I make sackcloth their covering (Isa. L, 3). [He again asked them,] 'What does a human king do [when mourning]?' They replied, 'He extinguishes the lamps.' He said to them, 'I will do likewise'; as it is said, The sun and the moon are become black, and the stars withdraw their shining (Joel IV, 15). 'What does a human king do?' They replied, 'He overturns his couch.' He said to them, 'I will do likewise'; as it is stated, Till thrones were cast down, and One that was ancient of days did sit (Dan. VII, 9)--if it is possible to say so, they were overturned. What does a human king do?' They replied, 'He walks barefoot.' He said to them, 'I will do likewise'; as it is stated, The Lord, in the whirlwind and in the storm is His way, and clouds are the dust of His feet (Nahum I, 3). 'What does a human king do?' They replied, 'He rends his purple robes.' He said to them, 'I will do likewise'; as it is written, The Lord hath done that which He devised (bizza' emrato) He hath performed His word (Lam. II, 17). (R. Jacob of Kefar-Hanan explained: What means 'bizza' emrato'? He rent His purple.) What does a human king do?' They replied, 'He sits in silence.' He said to them, 'I will do likewise'; as it is stated, He sitteth alone and keepeth silence (ib. III, 28). 'What does a human king do when mourning?' They replied, 'He sits and weeps.' He said to them, 'I will do likewise'; as it is written, And in that day did the Lord, the God of hosts, call to weeping, and to lamentation, and to baldness (Isa. XXII, 12).

Another interpretation of HOW DOTH THE CITY SIT SOLITARY!: Jeremiah said to Israel: What do you see in an idol that you so yearn for it? If it possessed a mouth so as to be able to argue, we would have spoken thus and thus. Since, however, [it is incapable of speech,] let us state its position and let us state His. Let us state its position: Thus saith the Lord: Learn not the way of the nations, and be not dismayed at the signs of heaven; for the nations are dismayed at them (Jer. X, 2). And let us state His: Thus shall ye say unto them: The gods that have not made the heavens and the earth, these shall perish (ib. 11). But Not like these is the portion of Jacob; for He is the former of all things, and Israel is the tribe of His inheritance; the Lord of hosts is His name (ib. 16).

אמר רב נחמן אמר שמואל משום ריב"ל קרא הקב"ה למלאכי השרת אמר להם מלך בשר ודם כשמת לו מת והוא מתאבל מה דרכו לעשות אמרו לו תולה שק על פתחו אמר להם אף אני כך אני עושה הדא הוא דכתיב (ישעיה נ') אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם מלך בשר ודם מה דרכו לעשות אמרו לו מכבה את הפנסין אמר להם כך אני עושה שנאמר (יואל ד') שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם מלך בשר ודם מה דרכו לעשות כופה את המטות כך אני עושה שנאמר (דניאל ז') עד דכרסון רמיו ועתיק יומין יתיב כביכול שהיו הפוכין מלך בשר ודם מה דרכו לעשות הולך יחף כך אני עושה שנא' (נחום א') ה' בסופה ובסערה דרכו וענן אבק רגליו מלך בשר ודם מה דרכו לעשות מבזע פורפירא שלו כך אני עושה דכתיב עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו רבי יעקב דכפר חנן מפרש ליה מהו בצע אמרתו מבזע פורפירא שלו מלך בשר ודם מה דרכו לעשות יושב ודומם כך אני עושה שנאמר (איכה ג') ישב בדד וידום מלך בשר ודם אבל מה דרכו לעשות יושב ובוכה כך אני עושה דכתיב (ישעיה כ"ב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה

ד"א איכה אמר להם ירמיה מה ראיתם בעבודת כוכבים שאתם להוטין אחריה אילו היה לה פה למיסב ולמיתב היינו אומרין כך אלא נאמר דידה ונאמר דיליה נאמר דידה (ירמיה י') כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה ונאמר דיליה (שם) כדנה תאמרון לחוס אלהיא די שמיא וארקא וגו' (שם) לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישראל שבט נחלתו ה' צבאות שמו

R. Judah and R. Nehemiah comment. R. Judah says: The word 'ekah' implies nothing else than reproof; as it is stated, How (ekah) do ye say: We are wise, and the Law of the Lord is with us? (ib. VIII, 8). R. Nehemiah says: The word 'ekah' implies nothing else than lament; as it is stated, And the Lord God called unto the man, and said unto him: Where art thou--ayyekah? (Gen. III, 9), meaning, 'woe unto thee' (oi lekah).

When was the Book of Lamentations composed? R. Judah says: In the days of Jehoiakim. R. Nehemiah said to him, 'Do we, then, weep over a dead person before he dies! When was the Book composed? After the destruction of the Temple; and behold proof is to be found in the words, How DOTH THE CITY SIT SOLITARY!'

רבי יהודה ור' נחמיה ר' יהודה אומר אין לשון איכה אלא לשון תוכחה הדא מה דאת אמר (שם ח') איכה תאמרו חכמים אנחנו ותורת ה' אתנו וגו' ור' נחמיה אומר אין לשון איכה אלא קינה הדא מה דאת אמר (בראשית ג') ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה אוי לכה

ואימתי נאמרה מגילות קינות רבי יהודה אומר בימי יהויקים נאמרה אמר לו ר' נחמיה וכי בוכין על המת עד שלא ימות אלא אימתי נאמרה אחר חורבן הבית הרי פתרונו איכה ישובה בדד:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:2

THE CITY THAT WAS FULL OF PEOPLE. R. Samuel taught: There were twenty-four thoroughfares in Jerusalem. Each thoroughfare had twenty-four side-turnings; each side-turning had twenty-four roads; each road had twenty-four streets; each street had twenty-four courts; each court had twenty-four houses; and each court residents double the number of those who came out of Egypt.

Know that it was really so, because R. Eleazar related: It once happened that a merchant was journeying to Jerusalem with two hundred camels laden with pepper. He passed by the city of Tyre and met a tailor who was sitting at the city gate. The latter said to him, 'What are you carrying?' He replied, 'Pepper.' He asked him, 'Will you not let me have a small quantity?' He answered, 'No.' He said to him, 'Then you can only sell it in another town.' When he arrived in Jerusalem, he met a tailor who was sitting at the entrance of the gate. The latter asked him, 'What are you carrying?' He answered, 'Go on with your cutting.' Another tailor met him and asked what he was carrying. He replied, 'Go on with your sewing.' The tailor said to him, 'Tell me; if I am able to buy it, well and good, and if not, I will bring you somebody who will purchase the whole stock. So what is it you are carrying?' He replied, 'Pepper.' The tailor conducted him to a dwelling-place, showed him a heap of dinars, and said to him, 'Look at this coin. If it has currency in your country, take of them [for your pepper].' On the morrow the merchant went to walk in the street and met a friend who asked him what he was carrying [as wares]. He answered, 'Pepper.' The friend said to him, 'Will you sell me some for a

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה ב

העיר רבתי עם תני רבי שמואל עשרים וארבע פלטיות היו בירושלים וכל פלטיה ופלטיה עשרין וארבעה מבואות וכל מבוי ומבוי עשרין וארבעה שווקים ועל כל שוק ושוק עשרים וארבעה שקקים ועל כל שקק ושקק עשרים וארבעה חצרות ועל כל חצר וחצר עשרים וארבעה בתים וכל חצר וחצר היתה מוציאה עם כפלים כיוצאי מצרים

תדע לך שכך הוא אמר רבי אלעזר עובדא הוה בחד שיירא דהוה סליק לירושלם וטען מאוון גמלין טעונון פלפלין עבר להדי צור אשכח חד חייט דיתיב על פילי דמדינתא אמר ליה מה את טעין אמר ליה פלפלין א"ל לא יהבת לי לוקטא לוקטא אמר ליה לא א"ל לית לן מזבן אלא במדינתא אוחרי כיון דמטא בירושלים אשכח חד חייט דיתיב על תרע פילי א"ל מה את טעין א"ל קטא קטעך אשכחיה חייט אחרן אמר ליה מה את טעין א"ל תפור תפירך א"ל אימא לי אין יכילנא מזבין להון מוטב ואי לא אנא מייתינא לך בר נש דזבין כלהון א"ל ומה את טעין א"ל פלפלין נסביה ויהביה בחדא דרא ואחמין ליה כוריתא דדינרין א"ל חמי חדא מוניטא אי נפיק בארעך וסב מנהון לצפרא נפק לטיילא בשוקא אשכחיה חד מן רחמיו דיליה אמר ליה מה את טעין אמר ליה פלפלין א"ל לית לך דיהבת לי במאה דינרין דאית לי אריסטוון יומא דין אמר כבר זבינית ליה לגבי פלן אזל איהו

hundred dinars, as I am giving a party to-day?' He replied, 'I have already disposed of it to a certain person.' He went to this man and inquired, 'Have you the pepper which you bought? Let me have a little of it because I am giving a party.' He answered, 'What can I say to you? I have already sold it to a certain tailor, but I will speak to him and he will let you have it.' He went and found the house [full of buyers], so that those who were in the first room secured an ounce each, and those in the second room half an ounce each, while those in the third received no attention at all. This is to fulfil what was said, THE CITY THAT WAS FULL OF PEOPLE.

If you wish to know how many multitudes there were in Jerusalem, you can ascertain it from the priests. R. Joshua b. Levi said: It may be likened to a heap which stood in the market-place, and everybody tried to estimate its quantity, but they could form no idea. There was a wise man who said to them, 'You want to estimate its quantity? You can arrive at it from the amount of terumah which is taken from it.' Similarly if you wish to know how many multitudes there were in Jerusalem, you can ascertain it from the priests. That is what is written, And Solomon offered for the sacrifice of peace-offerings, which he offered unto the Lord, two and twenty thousand oxen, and a hundred and twenty thousand sheep (I Kings VIII, 63). We have learnt that a bull was offered by twenty-four priests, and a ram by eleven. This refers to the first Temple; but with regard to the second Temple, [we may learn from this]. King Agrippa once wished to know how many multitudes there were in Jerusalem. He said to the priests, 'Set aside for me one kidney from each paschal offering.' They set aside for him 600,000 pairs of kidneys, double the number of those who went out of Egypt, and there was not a single paschal offering in which less than ten persons participated. R. Hiyya taught: It might be even forty or fifty persons, and this was besides those who were unclean and those who were on, a journey afar off. On one occasion [the crowds] entered the Temple Mount, but it could not accommodate them; and there was an old man who was crushed to death. They consequently called that Passover 'the Passover of the crushed', because the old man was crushed to death.

How used the Israelites to multiply? A man married his son at the age of twelve to a wife who was capable of bearing children. Then he married the grandson at the age of twelve, so that he himself did not attain the age of twenty-six without seeing grandchildren. This is to fulfil what was said, And see thy children's children. Peace be upon Israel (Ps. CXXVIII, 6).

לגביה א"ל אית לך פלפלין דזבנת תיהב לי קליל דאית לי אריסטון אמר ליה מאי אימא לך כבר זבינית יתהון לחד חייט אלא אימא אנא ליה והוא יהיב לך אזל ואשכחינן לההוא דיראתא דאיטם קמייתא נסבון מן אונקא דאיטם תנייתאי נסבון מן פלג אונקא דאיטם תליתאי לא ארגשון כלל לקיים מה שנאמר העיר רבתי עם

מבקש את לידע כמה אוכלוסין היו בירושלם מן כהניא את ידע ר' יהושע דסכנין בשם ריב"ל לכרי שהיה עומד בסדקי והיו הכל באין לשער ולא יכלו היה שם פקח אחד אמר להם אתם מבקשין לשער מתרומתו אתם עומדים עליו כך מבקש אתה לידע כמה אוכלוסין היו בירושלים מכהניא את ידע הה"ד (מ"א ח') ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לה' בקר עשרים ושנים אלף וצאן מאה ועשרים אלף ותנינן פר קרב בעשרים וארבעה ואיל באחד עשר הדא דאת אמר בבנין הראשון אבל בבנין השני פעם אחת בקש אגריפס המלך לידע כמה מנין אוכלוסין שבירושלים אמר להם לכהנים הפרישו לי כוליא אחת מכל פסח ופסח הפרישו לו שש מאות אלף זוגות של כוליות כפלים כיוצאי מצרים ואין לך כל פסח ופסח שלא היו עליו מנויין יותר מעשרה תני ר' חייא אפילו ארבעים ואפילו חמשים בר קפרא אמר אפילו מאה חוץ ממי שהיה טמא או בדרך רחוקה פעם אחת נכנסו להר הבית ולא היה מחזיקן והיה שם זקן אחד רמסוהו ואותו הפסח היו קורין פסח מעוכן על שם שמעכו את הזקן

כיצד היו ישראל פריין ורבין היה אדם משיא בנו בן שנים עשרה שנה אשה שהיא ראויה לילד והיה חוזר ומשיא בן בנו בן שנים עשרה שנה לא היה מגיע לעשרים ושש שנים עד שהוא רואה בנים לבניו לקיים מה שנא' (תהלים קכ"ח) וראה בנים לבניך שלום על ישראל:

HOW IS SHE BECOME AS A WIDOW! R. Abba b. Kahana said: They [the Israelites] did not go to the extreme of rebellion against justice, and it [justice] did not go to the extreme in punishing them. They did not go to the extreme of rebellion against justice, as it is said, And the people were as murmurers (Num. XI, 1) -- murmurers' is not written here but 'as murmurers'. The princes of Judah are like them that remove the landmark (Hos. V, 10) -- 'remove' is not written here but 'like them that remove'. For Israel is like a stubborn heifer (ib. IV, 16)-- 'is a stubborn heifer' is not written here but 'is like a stubborn heifer'. It [justice] did not go to the extreme in punishing them. It is not written here 'she is become a widow' but AS A WIDOW--She is like a woman whose husband went to a distant country but with the intention of returning to her. He hath bent His bow like an enemy (Lam. II, 4)--' an enemy' is not written here but 'like an enemy'. The Lord is become as an enemy (ib. 5)--'an enemy' is not written here but 'as an enemy'.

Another interpretation of HOW IS SHE BECOME AS A WIDOW!: R. Hama b. Ukba and the Rabbis offer explanations. R. Hama b. Ukba said: It may be likened to a widow who demanded her alimony but not her marriage settlement. The Rabbis said: It may be likened to a king who was angry with his consort and wrote out her get, but got up and snatched it from her. Whenever she wished to remarry, he said to her, ' Where is your get? ' and whenever she demanded her alimony, he said to her, ' But have I not divorced you? ' Similarly, whenever Israel wished to practise idolatry, the Holy One, blessed be He, said to them, 'Where is the bill of your mother's divorcement?' (Isa. L, 1); and whenever they wished that He should perform miracles for them as formerly, the Holy One, blessed be He, said to them, 'Have I not already divorced you? ' That is what is written, I had put her away and given her a bill of divorcement (Jer. III, 8).

Another interpretation of HOW IS SHE BECOME AS A WIDOW!: R. Akiba and the Rabbis offer explanations. R. Akiba says: She is a widow, and you state AS A WIDOW. The meaning, however, is: she is a widow bereft of the ten tribes but not of the tribes of Judah and Benjamin. The Rabbis said: she was widowed of both, but not of the Holy One, blessed be He, as it says, For Israel is not widowed, nor Judah, of his God (ib. LI, 5).

היתה כאלמנה א"ר אבא בר כהנא הם לא פלשו אחר מדת הדין והיא לא פלשה אחריהם הם לא פלשו אחר מדת הדין שנא' (במדבר י"א) ויהי העם כמתאוננים מתאוננים אין כתיב כאן אלא כמתאוננים (הושע ה') היו שרי יהודה כמסיגי גבול מסיגי אין כתיב כאן אלא כמסיגי (שם ד') כי כפרה סוררה כי פרה אין כתיב כאן אלא כפרה סוררה ומדת הדין לא פלשה אחריהם היתה כאלמנה היתה אלמנה אין כתיב כאן אלא כאלמנה כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור אליה דרך קשתו כאויב אויב אין כתיב כאן אלא כאויב היה ה' כאויב אויב אין כתיב כאן אלא כאויב

ד"א היתה כאלמנה ר' חמא בר עוקבא ורבנן ר' חמא בר עוקבא אמר לאלמנה שהיתה תובעת מזונותיה ולא היתה תובעת כתובתה ורבנן אמרין למלך שכעס על מטרונה וכתב לה גיטה ועמד וחטפו ממנה וכל זמן שהיתה מבקשת לינשא לאחר היה אומר לה היכן גיטיך וכל זמן שהיתה תובעת מזונותיה היה אומר לה ולא כבר גרשתיך כך כל זמן שישראל מבקשים לעבוד עבודת כוכבים היה אומר להם הקב"ה (ישעיה נ') אי זה ספר כריתות אמכם וכל זמן שמבקשים לעשות להם נסים כבתחלה אומר להם הקב"ה כבר גרשתי אתכם הה"ד (ירמיה ג') שלחתי ואתן את ספר כריתותיה אליה

ד"א היתה כאלמנה ר' עקיבא ורבנן ר' עקיבא אומר אלמנה ואתה אומר כאלמנה אלא אלמנה מעשרת השבטים ולא משבט יהודה ובנימין ורבנן אמרין אלמנה מאלו ומאלו ולא מהקב"ה שנאמר (ירמיה נ"א) כי לא אלמן ישראל ויהודה מאלהיו:

SHE THAT WAS GREAT AMONG THE NATIONS. But has it not just been mentioned 'that was full of people'? Why, then, is it stated SHE THAT WAS GREAT AMONG THE NATIONS? The meaning is that she was great in intellect. R. Huna said in the name of R. Jose: Wherever a Jerusalemite went in the provinces, they arranged a seat of honour for him to sit upon in order to listen to his wisdom.

A Jerusalemite went to a province, and the time arrived for him to die. He summoned the owner of the house and entrusted him with his property, saying, 'If my son comes from Jerusalem and performs for you three clever things give it to him; otherwise do not give it to him.' (Now the inhabitants of this place had arranged among themselves that no one of them should disclose the address of his neighbour to a stranger who inquired for it.) The man then died and departed to his eternal rest. After a while his son arrived, and when he reached the gate-entrance of that town he saw a man carrying a load of twigs. He asked, 'Will you sell that load of twigs?' The man answered that he was willing. 'Then take the money for it and carry it to So-and-so.' He took the money and carried the twigs to the person named. As he went the son followed him until he arrived at the person's house. The man said to the houseowner, 'Heigh you! come and take this load of twigs!' He exclaimed, 'Did I ask you to bring me a load of twigs?' The man said to him, 'True, you did not tell me to do so, but it belongs to the person who is following me.' He immediately opened his house to the son who entered and they greeted one another. This was the first [clever act performed by him].

The house-owner asked him, 'Who are you?' He replied, 'I am the son of the man who died in your house.' He took him in and prepared a meal for him. Now this man had two sons and two daughters. When the hour of the repast came, he set before him at the meal five chickens as a course. When they were ready to eat, the host said to him, 'Take it and serve.' He answered, 'This is not mine [that I should serve it].' The man said to him, 'I wish you to take it and serve.' He thereupon apportioned one chicken between the man and his wife, a second between the two sons, a third between the two daughters, and set two before himself. They ate without making any comment. That was the second [clever act performed by him].

רבתי בגוים והלא כבר נאמר רבתי עם ומה ת"ל רבתי בגוים אלא רבתי בדעות ר' הונא בשם ר' יוסי בכל מקום שהיה אחד מבני ירושלם הולך למדינה היו מציעין לו קתדרא לישב עליה בשביל לשמוע חכמתו

חד מירושלים אזל למדינתא ארע זימניה למימת אייתי מרי דביתא ואפקיד בידיה מדיליה ואמר ליה אין הוא אתי ברי מן ירושלם ויעביד לך תלת מילין דחכמתא הב ליה מה דלי ואין לא לא תהיב ליה מה דלי ועבדין ביניהון דלא להוי חד מנהון מחמי ביתא דחבריה לגבי אכסנאי נח נפשיה ואיתפטר לבית עלמין לבתר יומין אתא בריה כיון דמטא בתרע פילי דהיא מדינתא חמא חד טעין מובלא דקיסין אמר ליה מזבן את מובלא דקיסין אמר ליה אין סב לי טימיתהון ואוביל יתהון גבי פלן נסב טימיסהון ואוביל יתהון גבי פלן הוה אזל הוא והוא אזיל בתריה עד דמטא גבי דרתיה א"ל אי פלן תא סב מובלא דקיסין א"ל ומי מובלא דקיסין אמרי לך דתיתי לי אמר ליה אין דלא אמרת לי את אלא הדין בר נש דאתי בתראי ליה הינון לאלתר אפתח ליה ביתיה ונכנס ויהבו שלמא דין לדין הא מילא חדא

אמר ליה מאן את א"ל אנא הוא בריה דההוא גברא דמית גברך אעליה ועבד ליה מגיס והוה ליה גברא תרין בנין ותרתינן בנאתן כד מטא ענתיה דארסטון אייתי קומיה בסעודתא חמשה פריגין בתבשילא כמה דשרו למיכל א"ל סב ופלג א"ל לא היא דידי אמר ליה אנא צבי דתיסב ותפלג נסב ופלג ויהיב פריגא בין גברא ואיתתיה ונסב פריגא תנייתא ויהיב בין תרי גברי דהן תרין בנוי נסב תליתאה ויהב בין תרתין בנתיה נסב תרין פריגין ויהב קומיה דידיה אכלון ולא אמרו ליה ולא מידי הא מילתא תנינא

In the evening the host brought in a fat capon at the meal and asked him to serve it. He replied, 'This is not mine.' He said to him, 'Serve it at my request.' He thereupon apportioned the head to the host, the entrails to the wife, the two thighs to the two sons, the two wings to the two daughters, and set the whole body before himself. That was the third clever act [performed by him].

The host inquired, 'Is that how they serve in your place? You served on the first occasion and I said nothing; but now you act in this manner!' He replied, 'Did I not tell you that it was not mine? Nevertheless, what I have served I apportioned properly. On the first occasion you brought five chickens at the meal. You, your wife, and one chicken total three; your two sons and one chicken total three; your two daughters and one chicken total three; and I and two chickens total three. So have I taken any of your portion? On the present occasion you brought a hen. I took the head and gave it to you, because you are the head of the house. I took the entrails and set it before your wife, because children issue from the womb. I took the two thighs and gave them to your two sons, because they are the pillars of the house. I took the two wings and gave them to your two daughters, because in the future they will fly away from your house and go to their husbands. I took the [body which is shaped like a] boat, because I came in a boat and will leave in a boat. Now come and give me my property which my father entrusted to you and I will leave forthwith.' He handed him his property and he departed in peace. This is to fulfil what is said, SHE THAT WAS GREAT AMONG THE NATIONS, i.e. great in intellect.

Four Jerusalemites came to Athens and were given hospitality by a certain man. In the evening he made a repast for them; and after they had eaten and drunk, he prepared four beds for them, one of them being damaged and supported by the next. When they got up to retire he said to himself, 'I have heard that the men of Jerusalem are very clever. I will listen to their conversation.' So he went to sleep in a room which was adjacent to their bedroom.

In the night the man who was sleeping in the damaged bed got up and said to his companions, 'Do you think I am sleeping in a bed? I am sleeping on nothing else than the floor and I am suspended in mid-air.' Another of them remarked, 'Also the

לעידן רמשא אייתי תרנגולא פטימתא בסעודתא אמר ליה סב פלג אמר ליה לא היא דידי א"ל סב פלג ברעותי נסב ופלג ויהב רישא קומיה גברא נסב בני מעיה ויהב קדם אתתיה נסב תרין אטמאתא ויהב לתרין בנוהי נסב תרין גפוי ויהב לתרתין בנתיה נסב גופא כולא ויהב קמיה דידיה הא מילא תליתאה

אמר הכדין פלגין באתריכון פלגות זימנא קמא ולא אמרית לך ולא מידי והאינדא את עביד כדין אמר ליה לאו אמרית לך דלאו דידי הוא ואף על גב דפלגית יאות פלגית זימנא קמא חמשה פריגין אייתת בסעודתא את ואיתתך ופריגא הא תלתא תרין בנך ופריגא הא תלתא ותרתין פריגין הא תלתא נסבית מידי מן חולקכון האינדא איתת תרנגולתא נסבית רישא ויהבת לך דאת רישא דביתא נסבית בני מעיה ויהבית קדם איתתך דמינה יפקון בניא מן מעיא נסבית תרין אטמאתא ויהבית לתרין בנך דאינון עמודייא דביתא נסבית תרין גפייא ויהבית קדם בנתך דלמחר יפקון ויפרחון מן ביייתך ויזלון לון לבעליהון נסבית אנא הדין אילפא באילפא אתינא באילפא אנא אזיל וקום והב מדלי דאפקד אבא גבך ואיזיל לאלתר יהב ליה מה דיליה ואזיל ליה לשלם לקיים מה שנאמר רבתי בגוים רבתי בדעות

ארבעה מירושלם אתו לאתינא איתקבלון גבי חד בר נש לרמשא עבד לון ארסטון מן דאכלון ושתון אתקין להון ארבעה ערסאתא וחדא מנהון פחיתא וסמיכא אגב חברתא מן דקמו להון למידמך אמר שמעית דבני ירושלם חכימין אינון סגין אשמע מילא מנהון מה דיימרון על ודמך לגוא מנהון

קם בלילה ההוא דהוה דמיך על ערסא פחיתא ואמר לון מה אתון סבירין על ערסא אנא דמיך לית אנא דמיך אלא אארעא ואנא תלי אמר לון חורן אף

meat which we ate in the evening had the flavour of dog's flesh.' Another of them remarked, 'Also the wine which we drank in the evening had the flavour of a grave.' The fourth man exclaimed, 'Are you surprised at this? Why, our host is not even his father's son!' When the man heard what they said, he declared, 'One spoke the truth, but three uttered lies.'

The next morning he went to the butcher and said, 'Give me some of the meat with which you supplied me last night.' He answered, 'I have no more of it.' He inquired, 'What was there special about it [that it had a peculiar flavour]?' He replied 'I had one lamb which was sucking but its dam died. I also had a bitch and the lamb sucked from her. In the evening I was short of meat and you came to buy some; but I had no other and gave you some of it.' He said to himself, 'Two spoke the truth and two uttered lies.'

He went to the wine-dealer and said to him, 'Give me some of the wine with which you supplied me last night.' He answered, 'I have no more of it.' He inquired, 'What was there special about it?' He replied, 'I had one vine which was planted over my father's grave. I pressed its grapes and poured the wine into casks. I was short of wine when you came to buy some; but I had no other and gave you some of it.' He said to himself, 'Three spoke the truth and one uttered a lie.' He then went to his mother and asked her, 'Whose child am I?' She answered, 'My son, you are your father's child.' He said to her, 'Tell me the truth, whose child am I? Otherwise I will cut your head off.' She then said to him, 'My son, your father was incapable of having a child. I was afraid that his relatives would deprive me of my property [if he died childless]. Did I do wrong by going and misconducting myself and thereby securing for you all this wealth and property?' He said to her, 'What do we see here? The Jerusalemites will come and make us all illegitimate. Come, let us agree not to give any of them hospitality.'

בישראל דאכלין ברמשא טעם כלבא הוה ביה אמר לון חורן אף חמרא דשתין ברמשא טעים קברא הוה ליה אמר לון חורן ועל אילין אתון תמהין אף גברא דהוא מריה דבייתא לית הוא בריה דאבוה

כיון דשמע גברא מיליא אמר חד קושטא ותלת שיקרא קם ואזל מצפרא לגבי טבחה א"ל הב לי מבשרא דיהבית לי ברמשא א"ל לית לי (א"ל) ומה הוא עסקיה א"ל חדא אימרא הוה לן והוה ינקא ומיתה אימה והוה לן חדא כלבתא והוה אימרא יניק מינה ברמשא אצטמטמין לבישרא ואתית בעי ולא הות לן חורי ויהבין לך מינה אמר תרין קושטא ותרין שקרא

אזל גבי קפילא א"ל הב לי מן ההוא חמרא דיהבת לי ברמשא א"ל לית לי א"ל ומה הוה עסקיה א"ל חד גופנא הוה לן והוה נציבא על קבריה דאבון ועצריה ויהבינה בקופון ואצטמטמיתון לחמרא ואתית בעי ולא הוה לן ויהבין לך מינה אמר תלת קושטא וחד שקרא אזל לגבה דאימיה ואמר לה בריה דמאן אנא אמרה ליה בני בריה דאבון אמר לה אמרי לי קשוטא בריה דמאן אנא ואין לא אנא קטע ראשך אמר ליה ברי אבך לא הוה מוליד ודחלית דלא יסבון מדלי קריבוהי בישי עבדית דאזלית וזנית ואייתיתי יתך לכל עותרא ומדלא הדין אמר לה מה אנן חמיין הכא ייתון בני ירושלם ועבדון לן ממזרין תו נעביד בינין דלא נקבל חד מנהון:

There are 15 more stories about Jewish Wisdom. I have skipped to the last one (I:19).

R. Joshua was once walking along a path when a man met him who was also walking along it. He said to him, 'What are you doing?' He answered, 'I am walking along a path.' He retorted, 'You have well said that you are walking along a path, because robbers like you have trodden it.' He proceeded further and met a child sitting by the crossroad. He asked, 'Which is the nearest way to the city?' He replied, 'This way is near and far, and that way is far and near.' R. Joshua went along the road which was near and far; but as he approached the city he found gardens and orchards surrounding the wall [and he could not get through]. So he returned to the child and asked, 'My son, is that the nearest way to the city?' He replied, 'You are a sage in Israel! Did I not tell you that this way is near and far and that way far and near?' Thereupon R. Joshua exclaimed, 'Happy are ye, oh Israel, for you are all wise, from the oldest among you to the youngest.'

He went on from there and met a child holding a covered dish. He asked, 'What have you got covered in that dish?' He answered, 'If my mother wanted you to know what I had, she would not have told me to cover it.' He proceeded on his way and met a child, whom he asked, 'What is the water of the city like?' He replied, 'Why worry? Garlic and onions are plentiful.' When he entered the city, he met a little girl standing and filling her pitcher from the well. He said to her, 'Give me some water to drink.' She replied, 'Both for you and your ass.' When he had drunk and was turning to go away, he said to her, 'My daughter, you have acted like Rebekah.' She retorted, 'I acted like Rebekah but you have not acted like Eliezer!'

It has been taught: We should leave over pe'ah of a dish prepared in kederah, but not of a dish prepared in an ilpes. Now it is related that R. Joshua was once the guest of a widow. On the first day she brought him a dish of food which he ate leaving none for her as pe'ah. On the second day she brought him a dish which he again ate without leaving any for her as pe'ah. On the third day she oversalted for him a dish of pounded grain. When R. Joshua tasted it he pushed it aside. She asked, 'Rabbi, why have you pushed aside this dish of pounded grain?' He answered, 'I have already had a meal during the day.' She said, 'If you already had a meal during the day, why did you not decline the bread as you declined this pounded grain? Perhaps you have left it over as pe'ah! Why did you not leave it from the two dishes you ate as you have left it from this pounded grain?'

מעשה ברבי יהושע שהיה מהלך בדרך מצאו אדם אחד שהיה מהלך בדרך אמר לו מה אתה עושה אמר לו אני מהלך בדרך אמר לו יפה אמרת שאתה מהלך בדרך שכבשוה ליסטים שכמותך הלך משם יותר ומצא תינוק אחד יושב על פרשת דרכים אמר לו איזו דרך קרובה לעיר אמר לו זו קרובה ורחוקה וזו רחוקה וקרובה הלך רבי יהושע בזו שקרובה ורחוקה כיון שהגיע לעיר מצא גנות ופרדסים מוקפים לחומה וחזר אצל אותו תינוק ואמר לו בני וכי זו דרך קרובה לעיר אמר לו אתה הוא חכם של ישראל לא כך אמרתי לך שזו קרובה ורחוקה וזו רחוקה וקרובה באותה שעה אמר ר' יהושע אשריכם ישראל שכולכם חכמים מגדולכם ועד קטנכם

הלך משם ומצא תינוק אחד ובידו כלי מכוסה אמר לו מה בידך מכוסה בכלי זה אמר אילו בעית אימא דתדע מה דאית עמי לא הות אמרה לי כסיתיה הלך משם יותר ומצא תינוק אחד אמר לו מימיה של עיר מה הן אמר לו מה איכפת לך השום והבצלים מרובין כיון שנכנס לעיר מצא תינוקת עומדת ממלאה מן העין אמר לה השקיני מים אמרה ליה לך ולחמורך כיון ששתה ופנה לילך אמר לה בתי עשית כמעשה רבקה אמרה ליה אני עשיתי כמעשה רבקה ואתה לא עשית כמעשה אליעזר

תני מניחין פאה על מעשה קדרה ואין מניחין פאה על מעשה אלפס ומעשה ברבי יהושע שנתארח אצל אשה אלמנה יום ראשון הכניסה לו תבשיל ואכלו ולא הניח לה פאה יום שני הכניסה לו תבשיל ואכלו ולא הניח לה פאה יום שלישי הקדיחתו במלח תבשיל של גריסין כיון שטעם רבי יהושע משך ידו מהם אמרה לו רבי מפני מה משכת ירך מן הגריסין הללו אמר לה כבר סעדתי מבעוד יום אמרה לי האם סעדתי מבעוד יום מפני מה לא מיעטת בפת כדרך שמיעטת בגריסין הללו שמא פאה הנחת על שני

Thereupon R. Joshua exclaimed, ' Never has anyone got the better of me except this widow, the little girl and those children, to fulfil that which is said, SHE THAT WAS GREAT AMONG THE NATIONS, i.e. great in intellect.'

תבשילין שאכלת למה לא הנחת כמו שהנחת בגריסין הללו באותה שעה א"ר יהושע מימי לא נצחני אדם אלא אלמנה זו ותינוקות אחת ואותם תינוקות לקיים מה שנאמר רבתי בגוים רבתי בדעות:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:20

AND PRINCESS AMONG THE PROVINCES! HOW IS SHE BECOME TRIBUTARY (LAMAS)! R. Johanan said: Because Israel transgressed the condition which they accepted at Sinai, for that reason they have become tributary. ' Sinai ' and the word for TRIBUTARY (LAMAS) have the same numerical value.

R. Ishmael b. Nahman said: Because Israel worshipped idols, for that reason they have become tributary. The word for 'tributary ' and the word for ' idolatrous image ' (semel) have the same letters.

R. Berekiah said: The semel inverted it to become tributary; while the Rabbis said: LAMAS means for the melting (lemassa) of the heart [because of tribulation].

R. Ukba said: On the night of the ninth of Ab our father Abraham entered the Holy of Holies. The Holy One, blessed be He, seized him by the hand and walked with him in all directions. The Holy One, blessed be He, asked him, 'What hath My beloved to do in My house?' (Jer. XI, 15). He answered, 'My Lord, where are my children?' He said to him, ' They have sinned, and I have exiled them among the nations.' Abraham asked, ' Were there no righteous among them? ' He replied, 'She [Israel] hath wrought lewdness (ib.). Abraham said, ' Thou shouldst have considered the good among them.' He replied, 'The mass of them bad, were for it is written, "She hath wrought lewdness, yea, even the multitudes."' Abraham said, 'Thou shouldst have had regard to the covenant of circumcision in their flesh.' He replied, ' By thy life, they have repudiated it, as it is stated, And the hallowed flesh is passed from thee (ib.). Not only that, but they rejoiced in each other's downfall'; as it is written, When thou doest evil, then thou rejoicest (ib.); and it is written, And he that is glad at calamity shall not be unpunished (Prov. XVII, 5).

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה כ

שרתי במדינות א"ר יוחנן לפי שעברו ישראל על תנאי שקבלו מסיני לפיכך היתה למס הוא סיני הוא למס חושבניה דדין כחושבניה דדין

אמר רבי ישמעאל בר נחמן לפי שעבדו ישראל עבודת כוכבים לפיכך היתה למס היא למס היא סמל אתוי דדין הינון אתוי דדין

ר' ברכיה אמר הפכה למס סמל ורבנן אמרי למס למסא דליבא

אמר רב עוקבא בליל תשעה באב נכנס אברהם אבינו לבית קדשי הקדשים אחזו הקב"ה בידו והוה מטייל בו ארוכות וקצרות אמר לו הקב"ה (ירמיה י"א) מה לידידי בביתי אמר לו רבוני בני היכן הם אמר לו חטאו והגליתים לבין האומות אמר לו לא היו בהן צדיקים אמר לו עשותה המזמתה אמר לו היה לך להסתכל בטובים שבהם אמר לו סוגיהון בישין דכתיב עשותה המזמתה הרבים אמר לו היה לך להביט לברית מילה שבבשרם אמר לו חייך כפרו בה שנאמר (שם) ובשר קדש יעברו מעליך ולא עוד אלא שהיו שמחין במפלתם אלו על אלו דכתיב (שם) כי רעתכי אז תעלוזי וכתוב (משלי י"ז) שמח לאיד לא ינקה

Why is the Book of Lamentations composed as an alphabetical acrostic? R. Judah, R. Nehemiah, and the Rabbis suggest answers. R. Judah said: Because it is written, Yea, all Israel have transgressed Thy law (Dan. IX, 11), which is written [with all the letters] from alef to taw; therefore is this Book composed as an alphabetical acrostic, one corresponding to the other.

ומפני מה נאמר מגלת קינות אלפא ביתא ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן ר' יהודה אומר לפי שכתוב (דניאל ט') וכל ישראל עברו את תורתך וגו' שהיא כתובה מאל"ף ועד תי"ו לפיכך נכתבה המגלה הזאת אלפא ביתין זו כנגד זו:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:21

R. Nehemiah said: Although Jeremiah cursed them with the alphabetical acrostic of Lamentations, Isaiah anticipated him and pronounced a healing for them verse by verse down to Let all their wickedness come before Thee (Lam. I, 22).

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה כא

ר' נחמיה אומר אע"פ שקללן ירמיהו באלפא ביתין איכה הקדים ישעיהו ורפאן על כל פסוק ופסוק עד תבא כל רעתם לפניך:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:22

SHE WEEPETH SORE (I, 2). It is written, My tears have been my food day and night (Ps. XLII, 4). R. Aha and the Rabbis comment. R. Aha said: As food is constant so are my tears constant. The Rabbis said: Whoever weeps does not eat, as it is said, Therefore she wept, and would not eat (I Sam. I, 7).

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה כב

בכה תבכה כתיב (תהלים מ"ב) היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה וגו' רבי אחא ורבנן רבי אחא אומר כשם שהלחם תדיר כך דמעתי תדירה רבנן אמרין כל מי שבוכה אינו אוכל שנאמר (ש"א א') ותבכה ולא תאכל

And thus spake the Holy One, blessed be He, to Ezekiel, Therefore, thou son of man, prepare thee stuff for exile (Ezek. XII, 3). What means 'stuff for exile'? R. Hiyya b. Abba and R. Simeon b. Halafta suggest answers. R. Hiyya b. Abba said: A skin bottle, a mat, and a dish, and each of them serves two purposes. He puts flour into the bottle and uses it as a pillow; he uses the dish as a vessel both for eating and drinking; and the mat is to sit on and also to sleep on. R. Simeon b. Halafta said: It means a basket with four handles which can hold everything. Therefore the Holy One, blessed be He, said to Israel, Thus shall Ezekiel be unto you a sign; according to all he hath done shall ye do (ib. XXIV, 24). They, however, did not do so; but when they were exiled, one wanted to knead his dough but did not know in what. So he dug in the ground and made a pit in which he kneaded; and gravel adhered to the dough, and when he placed it in his mouth his teeth were blunted on it, to fulfil what was said, He hath also broken my teeth with gravel stones (Lam. III, 16). All this I did not take to heart; but when did I take it to heart? While they say unto me all the day: Where is thy God? (Ps. XLII, 4).

וכך אמר לו הקב"ה ליחזקאל (יחזקאל י"ב) ואתה בן אדם עשה לך כלי גולה וגו' מהו כלי גולה ר' חייא בר אבא ור' שמעון בר' חלפתא ר' חייא בר אבא אמר חמת ושטיח וקערה וכל אחד ואחד יש לו לשמש שני דברים חמת נותן בה קמח ונותנה תחת ראשו וקערה אוכל בה ושותה בה שטיח לשיבה וישן עליה ור' שמעון בר' חלפתא אמר קופה של ארבעת אזנים והיא מחזקת את הכל לכך אמר הקב"ה לישראל (שם כד) והיה יחזקאל לכם למופת ככל אשר עשה תעשו וגו' והם לא עשו כן אלא כיון שגלו היה אחד בא ללוש את עיסתו ולא היה יודע במה והיה חופר בארץ ועושה גומא ולש בתוכה והיו הצרורות מדבקות בעיסתן וכיון שנותנה בתוך פיו היו שניו קהות עליו לקיים מה שנאמר ויגרס בחצץ שיני וכל אילין לא יהבית בלבי ואימת אעילת ללבי (תהלים מ"ב) באמור אלי כל היום איה אלהיך:

In the night I will call to remembrance my song, I will commune with mine own heart; and my spirit maketh diligent search (ib. LXXVII, 7).

R. Judah b. R. Simon, R. Aibu, and the Rabbis say: Because they sinned from alef to taw, they are comforted from alef to taw. And so you find that all the severe prophecies which Jeremiah prophesied against Israel Isaiah anticipated and healed.

Jeremiah said, How doth the city sit solitary! (Lam. I, 1); Isaiah said, Then shalt thou say in thy heart: Who hath begotten me these? (XLIX, 21).

Jeremiah said, She weepeth sore in the night (Lam. I, 2); Isaiah said, Thou shalt weep no more; He will surely be gracious unto thee (XXX, 19).

Jeremiah said, Judah is gone into exile because of affliction (Lam. I, 3); Isaiah said, He will assemble the dispersed of Israel (XI, 12).

Jeremiah said, The ways of Zion do mourn (Lam. I, 4); Isaiah said, Hark! one calleth: Clear ye in the wilderness the way of the Lord (XL, 3).

Jeremiah said: Her adversaries are become the head (Lam. I, 5); Isaiah said, And the sons of them that afflicted thee shall come bending unto thee (LX, 14).

Jeremiah said, And gone is from the daughter of Zion all her splendour (Lam. I, 6); Isaiah said, And a redeemer will come to Zion (LIX, 20).

Jeremiah said, Jerusalem remembereth the days of her affliction (Lam. I, 7); Isaiah said, For, behold, I create new heavens and a new earth; and the former things shall not be remembered, nor come into mind (LXV, 17).

Jeremiah said, Jerusalem hath grievously sinned (Lam. I, 8); Isaiah said, I have blotted out, as a thick cloud, thy transgressions (XLIV, 22).

Jeremiah said, Her filthiness was in her skirts (Lam. I, 9); Isaiah said, When the Lord shall have washed away the filth of the daughters of Zion (IV, 4).

אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי (שם ע"ז) רבי יהודה ברבי סימון ור' איבו

ורבנן אמרי לפי שחטאו מאל"ף ועד תי"ו מתנחמין מאל"ף ועד תי"ו וכן את מוצא שכל נבואות קשות שנתנבא ירמיה על ישראל הקדים ישעיה ורפאן

ירמיה אמר איכה יושבה בדד ישעיה אמר (ישעיה מ"ט) ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה וגו'

ירמיה אמר בכה תבכה בלילה ישעיה אמר (שם ל') בכה לא תבכה חנון יחנך וגו'

ירמיה אמר גלתה יהודה מעוני ישעיה אמר (שם י"א) ונפוצות יהודה יקבץ וגו'

ירמיה אמר דרכי ציון אבילות ישעיה אמר (שם מ') קול קורא במדבר פנו דרך ה'

ירמיה אמר היו צריה לראש ישעיה אמר (שם ס') והלכו אליך שחוח בני מעניך

ירמיה אמר ויצא מן בת ציון וגו' ישעיה אמר (שם נ"ט) ובא לציון גואל

ירמיה אמר זכרה ירושלם ישעיה אמר (שם ס"ה) כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה ולא תזכרנה הראשונות ולא תעלינה על לב

ירמיה אמר חטא חטאה ירושלם ישעיה אמר (שם מ"ד) מחיתי כעב פשעיך

ירמיה אמר טומאתה בשוליה ישעיה אמר (שם ד') אם רחץ ה' את צואת בנות ציון

Jeremiah said, The adversary hath spread out his hand (Lam. I, 10); Isaiah said, The Lord will set His hand again the second time (XI, 11).	ירמיה אמר ידו פרש צר ישעיה אמר (שם י"א) יוסף ה' שנית ידו
Jeremiah said, All her people sigh, they seek bread (Lam. I, 11); Isaiah said, They shall not hunger nor thirst (XLIX, 10).	ירמיה אמר כל עמה נאנחים וגו' ישעיה אמר (שם מ"ט) לא ירעבו ולא יצמאו
Jeremiah said, Let it not come unto you, all ye that pass by (Lam. I, 12); Isaiah said, Until the spirit be poured upon us from on high (XXXII, 15).	ירמיה אמר לא אליכם כל עוברי דרך ישעיה אמר (שם ל"ב) עד יערה עלינו רוח ממרום
Jeremiah said, From on high hath He sent fire into my bones (Lam. I, 13); Isaiah said, I dwell in the high and holy place, with him also that is of a contrite and humble spirit (LVII, 15).	ירמיה אמר ממרום שלח אש בעצמותי ישעיה אמר (שם נ"ז) מרום וקדוש אשכון ואת דכא וגו'
Jeremiah said, The yoke of my transgressions is impressed by His hand (Lam. I, 14); Isaiah said, Loose thyself from the bands of thy neck (LII, 2).	ירמיה אמר נשקד עול פשעי ישעיה אמר (שם נ"ב) התפתחי מוסרי צוארך
Jeremiah said, The Lord hath trampled down [E.V. 'set at nought'] all my mighty men in the midst of me (Lam. I, 15); Isaiah said, Cast up, cast up the highway, gather out the stones (LXII, 10).	ירמיה אמר סלה כל אבירי ישעיה אמר (שם ס"ב) סלו סלו המסלה סקלו מאבן
Jeremiah said, For these things I weep, mine eye, mine eye runneth down with water (Lam. I, 16); Isaiah said, For they shall see, eye to eye, the Lord returning to Zion (LII, 8).	ירמיה אמר על אלה אני בוכיה ישעיה אמר (שם נ"ב) כי עין בעין יראו וגו'
Jeremiah said, Zion spreadeth forth her hands; there is none to comfort her (Lam. I, 17); Isaiah said, I, even I, am He that comforteth you (LI, 12).	ירמיה אמר פרשה ציון בידיה ישעיה אמר (שם נ"א) אנכי הוא מנחמכם
Jeremiah said, The Lord is righteous (Lam. I, 18); Isaiah said, Thy people also shall be all righteous (LX, 21).	ירמיה אמר צדיק הוא ה' ישעיה אמר (שם ס') ועמך כלם צדיקים
Jeremiah said, I called for my lovers [for help] (Lam. I, 19) Isaiah said, Thou shalt call thy walls Salvation (LX, 18).	ירמיה אמר קראתי למאהבי ישעיה אמר (שם) וקראת ישועה חומותיך
Jeremiah said, See, O Lord, for I am in distress (Lam. I, 20); Isaiah said, And when ye see this, your heart shall rejoice (LXVI, 14).	ירמיה אמר ראה ה' כי צר לי ישעיה אמר (שם ס"ו) וראיתם ושש לבכם
Jeremiah said, They have heard that I sigh (Lam. I, 21); Isaiah said, Comfort ye, comfort ye, My people (XL, 1).	ירמיה אמר שמעו כי נאנחה אני ישעיה אמר (שם מ') נחמו נחמו עמי
Jeremiah said, Let all their wickedness come before Thee (Lam. I, 22); Isaiah said, Even them will I bring to My holy mountain (LVI, 7).	ירמיה אמר תבא כל רעתם לפניך ישעיה אמר (שם נ"ו) והביאותים אל הר קדשי

Another interpretation of 'In the night I will call to remembrance my song': R. Aibu and R. Judah b. Simon comment. R. Aibu says: The Community of Israel spake before the Holy One, blessed be He, ' I remember the breach wherewith I was shattered before Thee in the nights of [persecution by] the heathen kingdoms,' in accordance with what is stated, Blessed be God the Most High, Who hath delivered thine enemies into thy hands (Gen. XIV, 20). R. Judah said: [The Community of Israel spake before Him,] ' I remember the songs which I sang before Thee in the nights,' in accordance with what is stated, Therefore we will sing songs to the stringed instruments all the days of our life (Isa. XXXVIII, 20). 'In the night,' i.e. the night of Pharaoh, of which it is written, And it came to pass at midnight (Ex. XII, 29); and the night of Gideon on which he smote the camp of Midian and Amalek, as it is written, And it came to pass the same night (Judg. VII, 9); and the night of Sennacherib, of which it is written, And it came to pass that night, that the angel of the Lord went forth, etc. (II Kings XIX, 35).

I will commune with mine own heart, i.e. I will speak with my heart. And my spirit maketh diligent search, i.e. I scrutinise my actions and exclaim, Will the Lord cast off forever, and will He appease no more? (Ps. LXXVII, 8). Heaven forbid! He has not abandoned nor will He abandon me, for it is written, For the Lord will not cast off for ever (Lam. III, 31).

And will He appease no more (Ps. loc. cit.) nor allow Himself to be appeased? In the past He caused others to be appeased. Moses was angry and it is stated, And he would return (weshab) into the camp (Ex. XXXIII, 11)--read here weshub ('and return'). Elijah was angry and it is stated, And the Lord said unto him: Go, return on thy way to the wilderness of Damascus (I Kings XIX, 15). And now will He neither appease others nor allow Himself to be appeased?

Is His mercy clean gone for ever? (Ps. LXXVII, 9)--what means ha'efes ('is clean gone')? R. Reuben said: It is a Greek word, as it is stated, And he shall say: No--efes (Amos VI, 10)

R. Hanina b. Papa and R. Simon comment on the verse. R. Hanina said: Has the word which the Holy One, blessed be He, spake to Moses, viz. And I will be gracious to whom I will be gracious (Ex. XXXIII, 19), spent itself? R. Simon said: Was it made final and confirmed by Jeremiah who said, I have taken away My peace from this people (Jer. XVI, 5)?

ד"א אזכרה נגינתי בלילה ר' איבו ור' יהודה בר סימון ר' איבו אומר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה נזכרת אני שכר שהשכרתי לפניך בלילן של מלכיות כמה דאת אמר (בראשית י"ד) וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך ר' יהודה אומר נזכרת אני שירין ששרתי לפניך בלילות כמד"א (ישעיה ל"ח) ונגנותי ננגן כל ימי חיינו בלילה זה לילו של פרעה דכתיב (שמות י"ב) ויהי בחצי הלילה וילילו של גדעון שהכה את מחנה מדין ועמלק דכתיב (שופטים ז') ויהי בלילה ההוא וילילו של סנחריב שכתוב בו (מ"ב י"ט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה'

עם לבבי אשיחה משתעי אנא עם לבי ויחפש רוחי ומפשפש בעובדי ואומר (תהלים ע"ז) הלעולמים יזנח ה' ולא יוסיף לרצות עוד חס ושלום לא שבק ולא שביק דכתיב כי לא יזנח לעולם ה'

ולא יוסיף לרצות עוד ולא לירצות לשעבר היה מרצה לאחרים משה כועס ואת אומר (שמות ל"ג) ושב אל המחנה קרי ביה ושוב אליהו כועס ואת אומר (מ"א י"ט) לך שוב לדרכך מדברה דמשק ועכשיו לא לרצות ולא לירצות

האפס לנצח חסדו מהו האפס אמר ר' ראובן לשון יוני הוא כמד"א (עמוס ו') ואמר אפס

ר' חנינא בר פפא ור' סימון רבי חנינא אמר נגמר אותו דבר שאמר הקב"ה למשה (שמות ל"ד) וחנותי את אשר אחון ר' סימון אומר הא חסילה והא מסכמא על ידי ירמיה שאמר (ירמיה ט"ז) כי אספתי את שלומי

Hath God forgotten to be gracious--hanoth? (Ps. LXXVII, 10), i.e. hath God forgotten His encamping (hanotho), [as it is said,] According to the commandment of the Lord they remained encamped (Num. IX, 20)? Has He forgotten God, merciful and gracious (Ex. XXXIV, 6)?

Hath He in anger shut up His compassions? Selah. (Ps. loc. cit.) - although He is angry His mercy is near. But Zion declared, 'The Lord hath forsaken me and the Lord hath forgotten me' as it is written, But Zion said: The Lord hath forsaken me (Isa. XLIX, 14).

And I say: This is my weakness (hallothi), that the right hand of the Most High could change (Ps. LXXVII, 11). R. Alexandri said: The meaning is, because we did not entreat (hillinu) Thy presence in penitence, Thy right hand has changed. R. Samuel b. Nahmani said: The meaning is, the oath which Thou didst make with us at Horeb has been desecrated (nithhallelah), and therefore Thy right hand has changed. R. Simon said: Did you ever hear of the orb of the sun being sick so that it was unable to rise and function? Then seeing that [it is inconceivable that] His servants should be afflicted with indisposition, can He be thus afflicted? R. Isaac said: It may be likened to a warrior who had a great reputation in a province and all its inhabitants relied upon him, saying, 'Enemy troops will not enter here.' If enemy troops came to his city, as soon as he went out and confronted them they fled. But once troops came and he exclaimed, ' My right hand pains me.' With the Holy One, blessed be He, however, it is not so; but Behold, the Lord's hand is not shortened, that it cannot save (Isa. LIX, 1).

'That the right hand of the Most High could change'--R. Simeon b. Lakish said: If it is due to illness there is hope, because whoever is ill may in the end become well again; but if there is a change in His right hand there is no hope. That is the view of R. Joshua b. Levi, who said: Thou canst not have utterly rejected us, and be exceedingly wroth against us (Lam. V, 22)--if there is rejection there is no hope, but if there is anger there is hope, because whoever is angry may in the end be appeased.

R. Simeon b. Yohai said: The Holy One, blessed be He, spake to Israel: 'You are weeping [now] with a frivolous weeping, but in the end you will weep with a real weeping.' Where did Israel weep with a frivolous weeping? And Moses heard the people weeping, family by family (Num. XI, 10), And all the congregation lifted up thar voice, and cried (ib. XIV, 1). And where did they weep with a real weeping? R. Aibu and R. Judah b. R. Simon give answers. R. Aibu said: Once in Ramah and once in Babylon. In Ramah, for it is written, A voice is heard in

השכח חנות אל השכח חנותו אל (במדבר ט') על פי ה' יחנו השכח (שמות ל"ד) כי אל רחום וחנון

אם קפץ באף רחמיו סלה אע"ג דהוא כעיס רחמיו קרובין וציון אמרה עזבני ה' ואדני שכחני דכתיב (ישעיה מ"ט) ותאמר ציון עזבני ה' וגו'

(תהלים ע"ז) ואמר חלותי היא וגו' א"ר אלכסנדראי על ידי שלא חלינו פניך בתשובה נשתנית הימין א"ר שמואל בר' נחמני נתחללה אותה שבועה שכרת עמנו בחורב ונשתנית הימין א"ר סימון השמעת מימך גלגל חמה חולה ואינו יכול לעלות ולשמש לשמשיו אין חליין ולפניו יש חליין א"ר יצחק לגבור שהיה שם במדינה והיו בני המדינה בוטחים בו ואומרים לא יבאו גייסות לכאן באו הגייסות לעירו כיון שהוא יוצא ומראה להם פנים מיד הן בורחין פעם אחת באו הגייסות אמר להם ימיני חששה לי אבל הקב"ה אינו כן אלא (ישעיה נ"ט) הן לא קצרה יד ה' מהושיע וגו'

שנות ימין עליון ארשב"ל אם חליין הן אית סבר דכל דחשש סופיה מבריא ואם שינוי ימין לית סבר והיא דעתיה דריב"ל דאמר כי אם מאוס מאסתנו אם מאיסה היא לית סבר ואם קציפה היא אית סבר דכל מאן דכעיס סופיה מתרצה

ארשב"י אמר הקב"ה לישראל אתם בכיתם בכיה של תפלות סופכם להיות בוכים בכיה של ממש והיכן בכו ישראל בכיה של תפלות (במדבר י"ד) וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו (שם י"ד) ותשא כל העדה ויתנו את קולם והיכן בכו ישראל בכיה של ממש ר' איבו ור' יהודה בר' סימון ר' איבו אמר אחד

Ramah, lamentation, and bitter weeping (Jer. XXXI, 15); in Babylon, for it is written, By the rivers of Babylon, there we sat down, yea, we wept (Ps. CXXXVII, 1). R. Judah b. R. Simon said: Once in the province of Judah and once in Babylon. In the province of Judah [it is said], SHE WEEPETH SORE IN THE NIGHT (I, 2); in Babylon [it is said], 'By the rivers of Babylon,' etc. R. Aibu said: The Holy One, blessed be He, spake to Israel: 'As a reward for weeping I will restore your captivity'; for is it not written, Thus saith the Lord: Refrain thy voice from weeping... and there is hope for thy future, saith the Lord (Jer. XXXI, 1 f.)?

SHE WEEPETH SORE IN THE NIGHT--WEEPING on account of one calf, SHE WEEPETH on account of the two calves. Another interpretation: [WEEPING] on account of Judah, [SHE WEEPETH] on account of Zion and Jerusalem. Another interpretation: WEEPING on account of the exile of the ten tribes, SHE WEEPETH on account of the exile of the tribes of Judah and Benjamin.

Another interpretation: she weeps and makes others to weep with her. Thus: she weeps and makes the Holy One, blessed be He, to weep with her, for it is written, And in that day did the Lord, the God of hosts, call to weeping, and to lamentation (Isa. XXII, 12); she weeps and makes the Ministering Angels to weep with her, for it is written, Behold, their valiant ones cry without--huzah (ib. XXXIII, 7). (R. Ze'ira said: It is written hizah, i.e. it is unnatural (hizah) for him [Abraham] to slay him [Isaac]. R. Berekiah said: Its meaning is as in the verse, And He brought him forth abroad--huzah (Gen. XV, 5).) [Again,] she weeps and makes heaven and earth to weep with her, for is it not written, The sun and the moon are become black (Joel II, 10)? She weeps and makes mountains and hills to weep with her, as it is written, I beheld the mountains, and, lo, they trembled (Jer. IV, 24). She weeps and makes the seventy nations to weep with her. R. Phinehas said: The seventy bulls which Israel used to offer on the Feast of Tabernacles corresponded to the seventy nations, so that the world should not be depopulated through them. [Further,] she weeps and makes the Community of Israel to weep with her, for is it not written, 'And all the congregation lifted up (watissa) their voice, and cried' (Num. XIV, 1)? R. Hunia taught in the name of R. Nehemiah: The word is written watishsha ('lend'), i.e. an evil loan was lent to the generations, as, e.g., the word is used in When thou dost lend (tashsheh) thy neighbour (Deut. XXIV, 10).

ברמה ואחד בבבל ברמה דכתיב (ירמיהו ל"א) קול ברמה נשמע וגו' בבבל דכתיב (תהלים קל"ז) על נהרות בבל וגו' רבי יהודה ברבי סימון אמר אחד ביהוד מדינתא ואחד בבבל ביהוד מדינתא בכה תבכה בלילה בבבל על נהרות בבל א"ר איבו אמר הקב"ה לישראל בשכר אותה הבכיה אני מכניס גליותיכם הלא הוא דכתיב (ירמיהו ל"א) כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו' ויש תקוה לאחריתך נא ה'

בכה תבכה בכה על עגל אחד תבכה על שני עגלים ד"א על יהודה ועל ציון וירושלים ד"א בכה על גלות עשרת השבטים תבכה על גלות שבט יהודה ובנימין

ד"א בכה ומבכה אחרים עמה בוכה ומבכה הקב"ה עמה דכתיב (ישעיהו כ"ב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד בוכה ומבכה מלאכי השרת עמה דכתיב (שם ל"ג) הן אראלם צעקו חוצה א"ר זעירא חיצה כתיב חיצה היא גביה דנכסיניה א"ר ברכיה כמה דאת אמר (בראשית ט"ו) ויוצא אותו החוצה בכה בוכה ומבכה שמים וארץ עמה הלא הוא דכתיב (יואל ב') שמש וירח קדרו בכו בוכה ומבכה הרים וגבעות עמה הדא הוא דכתיב (ירמיהו ד') ראיתי את ההרים וגו' בכה בוכה ומבכה שבעים אומות עמה א"ר פנחס אותם שבעים פרים שהיו ישראל מקריבין בחג כנגד שבעים אומות הם כדי שלא יצדה העולם מהם בכה בוכה ומבכה כנסת ישראל עמה הלא הוא דכתיב (במדבר יד) ותשא כל העדה וגו' ר' חוניא מתני ליה בשם ר' נחמיה ותשא כתיב חובי בישא אוזפיתון לדריא כמד"א (דברים כ"ד) כי תשה ברעך:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:24

IN THE NIGHT. Why in the night? Because sound only travels in the night; therefore it is stated IN THE NIGHT. R. Aibu said: Night draws lamentation along with it. A woman in the neighbourhood of R. Gamaliel had a grown-up son who died and she used to weep for him at night. R. Gamaliel, hearing her voice, was reminded of the destruction of the Temple, and wept with her until his eyelashes fell out. When his disciples noticed this, they removed her from his neighbourhood.

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה כד

בלילה למה בלילה לפי שאין קול הולך אלא בלילה לכך נאמר בלילה א"ר איבו לילה מושך עמה קינה מעשה באשה אחת שהיתה בשכונתו של רבן גמליאל והיה לה בן תשחורת ומת והיתה בוכה עליו בלילה והיה רבן גמליאל שומע את קולה והיה נזכר חורבן בית המקדש והיה בוכה עמה עד שנשרו ריסי עיניו וכיון שהרגישו בו תלמידיו עמדו ופנו אותה משכונתו:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:25

AND HER TEARS ARE ON HER CHEEKS. That means, on account of her priests, as it is stated, They shall give unto the priest the shoulder, and the two cheeks, and the maw (Deut. XVIII, 3). Another interpretation: on account of her mighty men, as it is stated, And he [Samson] found a new jawbone of an ass (Judg. XV, 15). Another interpretation: on account of her judges, as it is stated, They smite the judge of Israel with a rod upon the cheek (Micah IV, 14).

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה כה

ודמעתה על לחיה על כהניה כמה דאת אמר (דברים י"ח) ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה ד"א על גבוריה כמה דאת אמר (שופטים ט"ו) וימצא לחי חמור טריה ד"א על שופטיה כמד"א (מיכה ד') בשבט יכו על הלחי ד"א על בחוריה את מוצא בשעה שנכנסו שונאים לבית המקדש תפשו את הבחורים וכפתו ידיהן לאחוריהן והיו בוכין והיו הדמעות יורדות על לחייהן ולא היו יכולין לקנחן ונושרות על לחייהם כצרבת השחין:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:26

SHE HATH NONE TO COMFORT HER. R. Levi said: Wherever it says 'hath none', it indicates that there would be in the future. [For instance], And Sarai was barren; she had no child (Gen. XI, 30); but she did have one later, as it is said, And the Lord remembered Sarah (ib. XXI, 1). Similarly, But Hannah had no children (I Sam. I, 2); she did have them later, as it is said, So the Lord remembered Hannah (ib. II, 21). Similarly, She is Zion, there is none that careth for her (Jer. XXX, 17); but she will have one later, as it is said, And a redeemer will come to Zion (Isa. LIX, 20). In like manner you say, SHE HATH NONE TO COMFORT HER; but she will have later, as it is said, I, even I, am He that comforteth you (ib. LI, 12).

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה כו

אין לה מנחם א"ר לוי כל מקום שנא' אין הוה לה (בראשית י"א) ותהי שרי עקרה אין לה ולד והוה לה שנא' (שם כ"א) וה' פקד את שרה ודכוותיה (ש"א א') ולחנה אין ילדים והוה לה שנא' (שם ב') כי פקד ה' את חנה ודכוותיה (ירמיה ל') ציון היא דורש אין לה והוה לה שנא' (ישעיה נ"ט) ובא לציון גואל אף כן את אומר אין לה מנחם והוה לה שנא' (שם נ"א) אנכי אנכי הוא מנחמכם:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:27

ALL HER FRIENDS HAVE DEALT TREACHEROUSLY WITH HER, THEY ARE BECOME HER ENEMIES. R. Jacob of Kefar-Hanan said: This alludes to Michael and Gabriel.

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה כז

כל רעיה בגדו בה היו לה א"ר יעקב דכפר חנן זה מיכאל וגבריאל:

JUDAH IS GONE INTO EXILE (I, 3). Do not heathen nations go into exile? The fact is, however, that though they go into exile, it is not really exile. The heathen nations who eat of their bread and drink of their wine do not experience real exile; but Israel who do not eat of their bread or drink of their wine do experience real exile. The heathen nations who travel in their litters do not experience real exile; but Israel who walk barefooted do experience exile. Therefore is it said, JUDAH IS GONE INTO EXILE.

Here it states, JUDAH IS GONE INTO EXILE, and elsewhere it is stated, So Judah was carried away captive out of his land (Jer. LII, 27). The reason is that when they were exiled their strength became weak like a woman's and therefore it is stated, JUDAH IS GONE INTO EXILE.

BECAUSE OF AFFLICTION. Because they ate leaven on Passover, contrary to what is stated, Thou shalt eat no leavened bread with it; seven days shalt thou eat unleavened bread therewith, even the bread of affliction (Deut. XVI, 3). Another interpretation of BECAUSE OF AFFLICTION ('ONI): because they seized the pledge of the poor within their houses, contrary to what is stated, And if he be a poor man, thou shalt not sleep with his pledge (ib. XXIV, 12). Another interpretation of BECAUSE OF AFFLICTION: because they dealt oppressively in the matter of the wages of a hired servant, contrary to what is stated, Thou shalt not oppress a hired servant that is poor ('oni) and needy (ib. 14). Another interpretation of BECAUSE OF AFFLICTION: because they robbed the poor of what was due to them, contrary to what is stated, Thou shalt leave them for the poor and for the stranger (Lev. XIX, 10). Another interpretation of BECAUSE OF AFFLICTION: because they ate the tithe which belonged to the poor. R. Bibi and R. Huna said in the name of Rab: He who eats tithable produce from which the poor-tithe has not been separated is liable to the death penalty. Another interpretation of BECAUSE OF AFFLICTION [ONI]: because they worshipped idols, according to what is stated, But the noise of them that sing ('anoth) do I hear (Ex. XXXII, 18). R. Aha said: [the meaning of this is,] the sound of the praise of idolatry do I hear. R. Judah says in the name of R. Jose: There is not a single generation which does not receive some punishment for the sin of the golden calf.

גלתה יהודה אומות העולם אין גולים אל אע"פ שגולים אין גלותם גלות אומות העולם שאוכלים מפתם ושותים מיינם אין גלותם גלות אבל ישראל שאין אוכלין מפתם ואין שותין מיינם גלותם גלות אומות העולם שהן מהלכין באסקפטיות שלהם אין גלותם גלות אבל ישראל שהן מהלכין יחפין גלותם גלות לכך נאמר גלתה יהודה

כאן הוא אומר גלתה יהודה ולהלן הוא אומר (ירמיה נ"ב) ויגל יהודה מעל אדמתו אלא כיון שגלו תשש כחן כנקבה לכך נאמר גלתה יהודה

מעוני על שאכלו חמץ בפסח כמד"א (דברים ט"ז) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני ד"א מעוני על שחבלו משכון עני בתוך בתיהם כמד"א (שם כ"ד) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו ד"א מעוני על שעשקו שכר שכיר כמד"א (שם) לא תעשוק שכיר עני ואביון ד"א מעוני על שגזלו מתנות עני כמד"א (שם) לעני ולגר תעזוב אותם ד"א מעוני על שאכלו מעשר עני ר' ביבי ור' הונא בשם רב האוכל טבל של מעשר עני חייב מיתה ד"א מעוני על שעבדו עבודת כוכבים כמד"א (שמות ל"ב) קול ענות אנכי שומע א"ר אחא קול קילוס עבודת כוכבים אנכי שומע רבי יהודה בשם רבי יוסי אומר אין לך דור ודור שאינו נוטל מחטאו של עגל:

AND BECAUSE OF GREAT SERVITUDE. R. Aha said: Because they kept in servitude the Hebrew slave, contrary to what is stated, At the end of seven years ye shall let go every man his brother that is a Hebrew (Jer. XXXIV, 14).

ומרוב עבודה א"ר אחא על שהיו משתעבדים בעבד עברי כמד"א (ירמיה ל"ד) מקץ שבע שנים תשלחו

SHE DWELLETH AMONG THE NATIONS, SHE FINDETH NO REST. R. Judan b. R. Nehemiah said in the name of R. Simeon b. Lakish: If she had found rest, she would not have returned [to Eretz Israel]. Similarly we read, But the dove found no rest for the sole of her foot, and she returned unto him to the ark (Gen. VIII, 9); and similarly, And among these nations shalt thou have no repose, and there shall be no rest for the sole of thy foot (Deut. XXVIII, 65).

ALL HER PURSUERS OVERTOOK HER WITHIN THE STRAITS. As we have learnt in the Mishnah: These are the words of Ben Nannus; within its marks and boundaries. Another interpretation of ALL HER PURSUERS OVERTOOK HER WITHIN THE STRAITS: within the days of distress from the seventeenth of Tammuz to the ninth of Ab, during which Keteb meriri is prevalent, as it is stated, Of the pestilence (keteb) that walketh in darkness (Ps. XCI, 6). R. Abba b. Kahana and R. Levi make observations. R. Abba b. Kahana said: It [the demon Keteb] stalks through the greater part of the midday period, from the beginning of the sixth hour until the end of the ninth. R. Levi said: It spoils the course of the day from the end of the fourth hour until the beginning of the ninth; and it does not walk in the sun or shade but in the shadow near the sun. R. Johanan and R. Simeon b. Lakish make observations. R. Johanan said: It is all over full of eyes, scales, and hair. R. Simeon b. Lakish said: It has one eye set over its heart and whoever looks at it falls down dead. Once a pious man looked at it and fell dead upon his face, and some say that it was R. Judah b. Rabbi. Samuel saw it but did not fall; for he said, 'It is the snake of the house.'

R. Abbahu was sitting and teaching in the Synagogue in a place in Caesarea. He noticed a man carrying a stick and about to strike his neighbour. He also saw a demon standing behind him with an iron rod; so he stood up and restrained him, crying, 'Do you want to kill your neighbour?' The man said to him, 'Can anyone kill with such a stick as this?' He answered, 'Behold, there is a demon standing behind you with an iron rod; you will strike the man with this stick, but he will strike him with the other and the man will die!' R. Johanan enjoined elementary and Mishnah teachers not to use a strap on the children during these days. R. Samuel b. Nahmani enjoined the elementary and Mishnah teachers to dismiss the young children during those four hours.

היא יושבה בגוים לא מצאה מנוח ר' יודן בר' נחמיה בשם רשב"ל אמר אילו מצאה מנוח לא היתה חוזרת ודכוותיה (בראשית ח') ולא מצאה היונה מנוח ודכוותה (דברים כ"ח) ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך

כל רודפיה השיגוה בין המצרים כהיהא דתנן דברי בן ננס בסימניו ובמצרניו ד"א כל רודפיה השיגוה בין המצרים ביומין דעקא משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב שבהם קטב מירי מצי כמד"א (תהלים צ"א) מדבר באופל יהלך מקטב ישוד צהרים ר' אבא בר כהנא ור' לוי ר' אבא בר כהנא אמר דהוא גזיז סוגיא דטיהרה מרישהון דשית עד סופיהון דתשע ור' לוי אמר דהוא גזיז סוגיא דיומא מסופיהון דארבע עד רישיהון דתשע ואינו מהלך לא בחמה ולא בצל אלא בצל הסמוך לחמה ר' יוחנן ורשב"ל ר' יוחנן אמר כולו מלא עינים קליפות קליפות ושערות שערות ורשב"ל אמר עין אחת נתונה על לבו וכל מי שרואה אותו נופל ומת ומעשה בחסיד אחד שראה אותו ונפל על פניו ומת ויש אומרים יהודה בר' היה שמואל חמתיה ולא נפל אמר עכן בית

ר' אבהו הוה יתיב ומתנא בהדא כנישתא מדוכתא דקסרי חמא חד בר נש דטעין חדא קטיתא ואזל למימחי חבריה חמא מזיקא קאי בתריה דטעין קטיתא דפרזלא קם וצריה אמר ליה מה את בעי קטיל חבריך אמר ליה בהדא בר נש קטיל חבריה אמר ליה הא מזיקא קאים בתריה דטעין קטיתא דפרזלא את מחי ליה בהדא והוא מחי ליה בההיא ומת ר' יוחנן הוה מפקד לספרייא ומתנניא דלא ליהוון טעונין ערקתא מינוקיא באילין יומי רבי שמואל בר נחמני הוה מפקד לספרייא ומתנניא דייהוון מפטרין רב טלאי בארבע שיעין:

THE WAYS OF ZION DO MOURN (I, 4). R. Huna said: All creatures seek their mates. It is related that a wild bitch climbed to the top of a cliff to mate with a dog. R. Ammi said: Even the cedars seek their mate, for take note that there were no cedars in Babylon, and when Nebuchadnezzar came here [to Palestine], he uprooted cedars from here and planted them in Babylon. When he died, the trees rejoiced over his downfall; that is what is written, Yea, the cypresses rejoice at thee, and the cedars of Lebanon (Isa. XIV, 8). R. Abdimi of Haifa said: Even the roads seek their mate; that is what is written, THE WAYS OF ZION DO MOURN, BECAUSE NONE COME TO THE SOLEMN ASSEMBLY. It is not written here [that the ways mourn] because there are not cottagers or counsellors, but BECAUSE NONE COME TO THE SOLEMN ASSEMBLY.

ALL HER GATES ARE DESOLATE. Because none enter or leave through them.

HER PRIESTS SIGH. Because there are none to give them the priestly dues, according to what is stated, And they shall give unto the priest the shoulder, and the two cheeks, and the maw (Deut. XVIII, 3).

HER VIRGINS ARE AFFLICTED. R. Isaac b. R. Simon said: These are the disciples of the Sages who were beautiful as virgins but have become like wax. R. Samuel said in the name of R. Isaac: These are the councillors who were beautiful as virgins and have been made like women that are afflicted. Another interpretation of HER VIRGINS ARE AFFLICTED: one after another outraged her until they exposed her wound.

AND SHE HERSELF IS IN BITTERNESS. It is bitter to her on account of her [exposed] nakedness.

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:31

HER ADVERSARIES ARE BECOME THE HEAD (I, 5). R. Hillel b. Berekiah said: Whoever undertakes to vex Israel becomes a chief. What is the ground [of R. Hillel's statement]? HER ADVERSARIES ARE BECOME THE HEAD. You find that before Jerusalem was destroyed no province was held in any esteem; but after Jerusalem was destroyed Caesarea became a metropolis.

דרכי ציון אבלות א"ר הונא הכל מבקשין תפקידן מעשה בכלבא אחת כופרית שעלתה לראש הסלע ושימשה עם זכר רבי אמי אמר אפילו ארזים מבקשין תפקידן תדע לך שלא היו ארזים בבבל וכשעלה נבוכדנצר לכאן תלש ארזים מכאן ושתלן בבבל וכשמת היו שמחים על מפלתו הה"ד (ישעיה י"ד) גם ברושים שמחו לך ארזי לבנון א"ר אבדימי דמן חיפה אפילו דרכים מבקשין תפקידן הה"ד דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד מבלי בורגנין מכלי בוליטין אין כתיב כאן אלא מבלי באי מועד

כל שעריה שוממין שלא היו נכנסין ויוצאין בהן

כהניה נאנחים שאין מי שיתן להם מתנות כהונה כמה דאת אומר (דברים י"ח) ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקבה

בתולותיה נוגות א"ר יצחק בר' סימון אלו תלמידי חכמים שהיו נאים כבתולות ונעשו כדונג ר' שמואל אמר ר' יצחק אלו הבוליוטין שהן נאים כבתולות ונעשו כנוגות ד"א בתולותיה נוגות שהיה זה בא ובוועל והיה זה בא ובוועל עד שהגו את מכתה

והיא מר לה מר לה לערותה:

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה לא

היו צריה לראש א"ר הילל בר' ברכיה כל מי שבא להצר לישראל נעשה ראש מה טעם היו צריה לראש את מוצא עד שלא חרבה ירושלם לא היתה מדינה חשובה כלום משחרבה ירושלם נעשה קיסרין מטריפולין ותנופילין

Another interpretation of HER ADVERSARIES ARE BECOME THE HEAD: this refers to Nebuchadnezzar; HER ENEMIES ARE AT EASE, this refers to Nebuzaradan. Another interpretation of HER ADVERSARIES ARE BECOME THE HEAD: this refers to Vespasian; HER ENEMIES ARE AT EASE, this refers to Titus.

For three and a half years Vespasian surrounded Jerusalem, having four generals with him: the general of Arabia, of Africa, of Alexandria, and of Palestine. With regard to the general of Arabia two teachers differ as to his name, one declaring that it was Killus and the other Pangar. In Jerusalem there were four councillors, viz. Ben Zizit, Ben Gorion, Ben Nakdimon, and Ben KalbaShabua'. Each of them was capable of supplying food for the city for ten years. There was also there Ben Battiah, the nephew of R. Johanan b. Zakkai, who was appointed in charge of the stores, all of which he burnt. When R. Johanan b. Zakkai heard of this he exclaimed, 'Woe!' It was reported to Ben Battiah., 'Your uncle exclaimed "woe!"' He sent and had him brought before him and asked, 'Why did you exclaim "woe!"?' He replied, 'I did not exclaim "woe!" but "wah!" He said to him, 'You exclaimed "wah!"? Why did you make that exclamation?' He answered, 'Because you burnt all the stores, and I thought that so long as the stores were intact the people would not expose themselves to the dangers of battle.' Through the difference between 'woe' and 'wah' R. Johanan b. Zakkai escaped death; and the verse was applied to him, The excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it (Eccl. VII, 12).

Three days later R. Johanan b. Zakkai went out to walk in the market-place and saw how people seethed straw and drank its water; and he said [to himself], 'Can men who seethe straw and drink its water withstand the armies of Vespasian?' He added, 'I have come to the conclusion that I must get out of here.' He sent a message to Ben Battiah, 'Get me out of here.' He replied, 'We have made an agreement among ourselves that nobody shall leave the city except the dead.' He said, 'Carry me out in the guise of a corpse.' R. Eliezer carried him by the head, R. Joshua by the feet, and Ben Battiah. walked in front. When they reached [the city gates, the guards] wanted to stab him. Ben Battiah said to them, 'Do you wish people to say that when our teacher died his body was stabbed!' On his speaking to them in this manner, they allowed him to pass. After going through the gates, they carried him to a cemetery and left him there and returned to the city.

ד"א היו צריה זה נבוכדנצר אויביה שלו
זה נבוזראדן ד"א היו צריה לראש זה
אספסיאנוס אויביה שלו זה טיטוס

שלוש שנים ומחצה הקיף אספסיאנוס את
ירושלם והיו עמו ארבעה דוכסין דוכס
דערביא דוכס דאפריקא דוכס
דאלכסנדריא דוכס דפלסטיני דוכס
דערבייא תרין אמורין חד אמר קילוס
שמיה וחד אמר פנגר שמיה והוון
בירושלם ארבעה בוליטין בן ציצית ובן
גוריון ובן נקדימון ובן כלבא שבוע וכל
אחד ואחד יכול לספק מזונות של מדינה
י' שנים והיה שם בן בטיח בן אחותו של
רבן יוחנן בן זכאי שהיה ממונה על
האוצרות ואוקיד כל אוצרייא שמע רבן
יוחנן בן זכאי אמר ווי אזלין אמרון לבן
בטיח אמר חביבך ווי שלח ואתייא אמר
לו למה אמרת ווי אמר לו לא אמרתי ווי
אלא זה אמרי אמר לו זה אמרת ולמה
אמרת זה אמר ליה דאוקדת כל אוצרייא
ואמרתי דכל זמן דאוצרייא קיימין לא
יהיבין גשמיהון למיעבד קרבא בין ווי לוח
נמלט רבן יוחנן בן זכאי וקרא עליו
(קהלת ז') ויתרון דעת החכמה תחיה
בעליה

לאחר ג' ימים יצא רבן יוחנן בן זכאי
לטייל בשוק וראה אותם ששולקין תבן
ושותין מימיו אמר בני אדם ששולקין תבן
ושותין מימיו יכולין לעמוד בחיילותיו של
אספסיאנוס אמר כל סמא דמילתא ניפוק
לי מהכא שלח ואמר לבן בטיח אפקוני
מהכא אמר ליה עבדין בינין דלא יפוק
בר נש מהכא אלא דמית אמר אפקוני
בדמות דמית טען רבי אליעזר ברישיה
ורבי יהושע ברגליה ובן בטיח מהלך
קומי מן דמטון בעון מודקריניה אמר
להון בן בטיח כך אתם רוצים שיהיו
אומרין מת רבן ודקרוהו כיון דאמר להו
כך שבקוניה מן דנפקין מן פילי טענוניה
ויהבניה בחד בית עולם וחזרו למדינה

R. Johanan b. Zakkai came out and went among the soldiers of Vespasian. He said to them, 'Where is the king?' They went and told Vespasian, 'A Jew is asking for you.' He said to them, 'Let him come.' On his arrival he exclaimed, 'Vive domine Imperator!' Vespasian remarked, 'You give me a royal greeting but I am not king; and should the king hear of it he will put me to death.' He said to him, 'If you are not the king you will be eventually, because the Temple will only be destroyed by a king's hand'; as it is said, And Lebanon shall fall by a mighty one (Isa. X, 34). They took and placed him in the innermost of seven chambers and asked him what hour of the night it was and he told them. They subsequently asked him what hour of the day it was and he told them. How did R. Johanan b. Zakkai know it? From his study.

Three days later Vespasian went to take a bath at Gophna. After he had bathed and put on one of his shoes, a message arrived and it was announced to him that Nero had died and the Romans had proclaimed him king. He wished to put on the other shoe but it would not go on his foot. He sent for R. Johanan and asked, 'Will you not explain to me why all these days I wore two shoes which fitted me, but now one fits and the other does not?' He answered, 'You have been informed of good news,' because it is written, A good report maketh the bones fat (Prov. XV, 30). He inquired, 'What must I do to get it on?' He replied, 'Is there anybody whom you hate or who has done you wrong? Let him pass in front of you and your flesh will shrink,' because it is written, A broken spirit drieth the bones (ib. XVII, 22).

Then they began to speak to him in parables. 'If a snake nested in a cask, what is to be done with it?' He answered, 'Bring a charmer and charm the snake, and leave the cask intact.' Pangar said, 'Kill the snake and break the cask.' [Then they asked,] 'If a snake nested in a tower, what is to be done with it?' He answered, 'Bring a charmer and charm the snake, and leave the tower intact.' Pangar said, 'Kill the snake and burn the tower.' R. Johanan said to Pangar, 'All neighbours who do harm, do it to their neighbours³; instead of putting in a plea for the defence you argue for the prosecution against us!' He replied, 'I seek your welfare; so long as the Temple exists, the heathen kingdoms will attack you, but if it is destroyed they will not attack you. R. Johanan said to him, 'The heart knows whether it is for 'akkel or 'akalkaloth.'

נפק רבן יוחנן בן זכאי לטייל בחיילותיו של אספסיאנוס אמר לון אן הוא מלכא אזלון ואמר לאספסיאנוס חד יהודי בעי למישאל בשלמך אמר להון ייתי מן דאתא אמר ליה וביבא מארי אפלטור אמר ליה שאילא דמלך שאילת בי ואנא לית אנא מליך וכדו שמע מלכא וקטיל להווא גברא אמר ליה אם לית את מלך סוף את מליך דלית הדין ביתא חריב אלא על ידי מלך שנא' (ישעיה י') והלבנון באדיר יפול נסבונה ויהבונה לגיו מן שבעה קנקלין והוון שאילין ליה כמה שעה בליליא ואמר להון כמה שעה ביממא ואמר להון מן הוה ידע רבן יוחנן בן זכאי מפשוטיה

לבתר תלתא יומין אזל אספסיאנוס מסחי בהדא גפנא מן דסחא ולבש חד מסן דידיה אתת בשורה ובשרוהו מית נירון ואמליכונה בני רומי בעי למילבש חד מסן חורן ולא עליל שלח ואתיוה לרבן יוחנן בן זכאי וא"ל לית את אמר לי כל אילין יומיא הוינא לביש תרין מסאני והוון עללין בי וכדו חד עליל וחד לא עליל א"ל בשורתא טבתא איתבשרת דכתיב (משלי ט"ו) ושמועה טובה תדשן עצם אמר לו מה נעביד דאיעיל אמר לו מי אית לך בר נש דסנאית ליה או דחב לך יעברונה קמך ובשרך שחי דכתיב (שם י"ז) ורוח נכאה תיבש גרם

התחילו מושלין לפניו משלות חבית שקינן נחש בתוכה כיצד עושין לו אמר להם מביאין חובר וחברין את הנחש ומניחין את החבית אמר פנגר הורגין את הנחש ושוברין את החבית מגדל שקינן בו נחש כיצד עושין אמר להם מביאין חובר וחברין את הנחש ומניחין את המגדל אמר פנגר הורגין את הנחש ושורפין את המגדל אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לפנגר כל מגיריא דעבדין בישא למגיריהון עבדין עד דלית את מליף סניגוריא את מליף עלן קטיגוריא אמר ליה לטיבותכון אנא בעי דכל זמן דהדין ביתא קיים מלכוותא מתגרין בכון אין איחרוב הדין ביתא לית מלכוותא מתגרין בכון אמר לו רבן יוחנן הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות

Vespasian said to R. Johanan b. Zakkai, ' Make a request of me and I will grant it' He answered, ' I beg that you abandon this city of Jerusalem and depart.' He said to him, ' Did the Romans proclaim me king that I should abandon this city? Make another request of me and I will grant it.' He answered, ' I beg that you leave the western gate which leads to Lydda, and everyone who departs up to the fourth hour shall be spared.' After Vespasian had conquered the city he asked him, ' Have you any friend or relative there? Send and bring him out before the troops enter.' He sent R. Eliezer and R. Joshua to bring out R. Zadok. They went and found him in the city gate. When he arrived R. Johanan stood up before him. Vespasian asked, 'You stand up before this emaciated old man?' He answered, ' By your life, if there had been [in Jerusalem] one more like him, though you had double your army, you would have been unable to conquer it.' He asked, 'What is his power?' He replied, ' He eats one fig and on the strength of it teaches at one hundred sessions in the academy.' 'Why is he so lean?' he inquired. He answered, ' On account of his numerous abstinences and fasts.' Vespasian sent and brought physicians who fed him on small portions of food and doses of liquid until his physical powers returned to him. His son Eleazar said to him, ' Father, give them their reward in this world so that they should have no merit with respect to you in the world to come.' He gave them calculation by fingers and scales for weighing.

When Vespasian had subdued the city, he assigned the destruction of the four ramparts to the four generals, and the western gate was allotted to Pangar. Now it had been decreed by Heaven that this should never be destroyed because the Shechinah abode in the west. The others demolished their sections but he did not demolish his. Vespasian sent for him and asked, ' Why did you not destroy your section?' He replied, 'By your life, I acted so for the honour of the kingdom; for if I had demolished it, nobody would [in time to come] know what it was you destroyed; but when people look [at the western wall], they will exclaim, "Perceive the might of Vespasian from what he destroyed! " ' He said to him, 'Enough, you have spoken well, but since you disobeyed my command, you shall ascend to the roof and throw yourself down. If you live, you will live; and if you die, you will die.' He ascended, threw himself down and died. Thus the curse of R. Johanan b. Zakkai alighted upon him.

אמר ליה אספסיאנוס לרבן יוחנן בן זכאי שאל לי שאלה ואנא עביד א"ל אנא בעי דתירפי הדא מדינתא ותיזיל לך א"ל כלום אמליכוני בני רומי דנרפי להדא מדינתא שאל לי שאלתא ואנא עביד אמר לו בעי אנא דתירפי לפילי מערבאה דהיא אזלא ללוד דכל בר דנפיק עד ארבעה שעין יהא לשיזבא מן דכבשה אמר לו אי אית לך דרחים לך או בר נש דאת קריב ליה שלח ואיתיה עד דלא ייעלון אוכלוסיא שלח לר' אליעזר ולר' יהושע לאפוקי לר' צדוק אזלין ואשכחניה בבבא דמדינה מן דאתא קם מן קומי רבן יוחנן אמר ליה אספסיאנוס מן קדם הדין סבא צותרא את קאים אמר לך חייך אי הוה חד דכוותיה והוה עמך אוכלוסין בכיפלא לא הוית יכול כביש אמר לו מה חייליה א"ל דאכיל חד גמזוז ופשיט עלוהי מאה פרקין אמר ליה למה חשיך כן א"ל מן חייליהון דצומיאי ותענייתא שלח ואייתי אסוותא והוו מוכלין ליה ציבחר ציבחר ומשקין ליה ציבחר ציבחר עד דהדר גופיה עלוי אמר ליה אלעזר בריה אבא הב להו אגרייהו בעלמא הדין דלא תיהוי להו זכותא עמך בעלמא דאתי ויהב להו הדין חושבנא דאצבע והדין קרצטיונא

מן דכבשה פליג ארבע טכסייא לארבעה דוכסייא וסליק פילי מערבאה לפנגר וגזרו מן שמיא דלא יחרב לעולם למה ששכינה במערב אינון אחרובו דידהון הוא לא אחריב דידיה שלח ואתייה אמר לו למה לא אחרבת דיך אמר ליה חייך לשבחא דמלכותא עבדית דאילו חרבתייה לא הות ידעת ברייה מה חרבתי וכדו יחזיין בריאתא אמרין חזו חייליה דאספסיאנוס מה אחרב אמר לו דיך דטבאות אמרת אלא מן בגין דעברת על קלוונין דידי יסק ההוא גברא לרישיה דאיגרה ויטרופ גרמיה אי חיי ואי מות ימות סליק וטרף גרמיה ומית ופגעה בו קללה של רבן יוחנן בן זכאי:

FOR THE LORD HATH AFFLICTED HER FOR THE MULTITUDE OF HER TRANSGRESSIONS. Perhaps He acted so without reason; therefore it is stated, FOR THE MULTITUDE OF HER TRANSGRESSIONS. HER YOUNG CHILDREN ARE GONE INTO CAPTIVITY BEFORE THE ADVERSARY. R. Judah said: Come and see how beloved are children by the Holy One, blessed be He. The Sanhedrin was exiled, but the Shechinah did not go into exile with him. The priestly watches were exiled, but the Shechinah did not go into exile with them. When, however, the children were exiled, the Shechinah went into exile with them. That is what is written, HER YOUNG CHILDREN ARE GONE INTO CAPTIVITY BEFORE THE ENEMY. This is immediately followed by [AND GONE IS FROM THE DAUGHTER OF ZION HER SPLENDOUR].

כי ה' הוגה על רוב פשעיה יכול על מגן ת"ל על רוב פשעיה עולליה הלכו שבי לפני צר א"ר יהודה באו ראו כמה חביבין תינוקות נ"א לפני הקב"ה גלתה סנהדרין ולא גלתה שכינה עמהם גלו משמרות ולא גלתה שכינה עמהם וכיון שגלו תינוקות גלתה שכינה עמהם הה"ד עולליה הלכו שבי לפני צר מיד:

AND GONE IS FROM THE DAUGHTER OF ZION ALL HER SPLENDOUR (I, 6). The Scriptural text reads min bath. R. Aha said: We possess one excellent portion, viz. the Holy One, blessed be He, of whom it is written, O Lord, the portion of (menath) mine inheritance and of my cup (Ps. XVI, 5). ALL HER SPLENDOUR: this alludes to the Holy One, blessed be He; as it is said, Thou art clothed with glory and splendour (Ps. CIV, 1).

ויצא מבת ציון מן בת כתיב א"ר אחא יש לנו מנה אחת יפה זה הקב"ה שכתוב בו (תהלים ט"ז) ה' מנת חלקי וכוסי כל הדרה זה הקב"ה שנא' (שם ק"ד) הוד והדר לבשת

Another interpretation of ALL HER SPLENDOUR: this alludes to the Sanhedrin; as it is written, Strength and splendour are her clothing (Prov. XXXI, 25). Another interpretation of ALL HER SPLENDOUR: this alludes to the disciples of the sages; as it is written, Thou shalt rise up before the hoary head, and honour the face of the old man (Lev. XIX, 32). Another interpretation of ALL HER SPLENDOUR: this alludes to the priestly watches; as it is written, And praise in the splendour of holiness (II Chron. XX, 21).

ד"א כל הדרה זו סנהדרין דכתיב (משלי ל"א) עוז והדר לבושה דבר אחר כל הדרה אלו תלמידי חכמים דכתיב (ויקרא י"ט) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ד"א כל הדרה אלו המשמרות דכתיב (דה"ב כ') ומהללים להדרת קדש

Another interpretation of ALL HER SPLENDOUR: this alludes to the children. R. Judah said: Come and see how beloved are children by the Holy One, blessed be He. The Sanhedrin were exiled but the Shechinah did not go into exile with them. The priestly watches were exiled but the Shechinah did not go into exile with them. When, however, the children were exiled, the Shechinah went into exile with them. For is it not written, HER YOUNG CHILDREN ARE GONE INTO CAPTIVITY BEFORE THE ADVERSARY. which is immediately followed by AND GONE IS FROM THE DAUGHTER OF ZION ALL HER SPLENDOUR?

ד"א כל הדרה אלו התינוקות א"ר יהודה בא וראה כמה חביבין תינוקות לפני הקב"ה גלתה סנהדרין ולא גלתה שכינה עמהם גלו משמרות ולא גלתה שכינה עמהם וכיון שגלו תינוקות גלתה שכינה עמהם הלא הוא דכתיב עולליה הלכו שבי לפני צר מיד ויצא מבת ציון כל הדרה

HER PRINCES ARE BECOME LIKE HARTS THAT FIND NO PASTURE. R. Judah said: When they are tender-hearted they are likened to lambs; as it is said, Then shall the lambs feed as in their pasture (Isa. V, 17); but when they are hard-hearted they are likened to harts, as it is said HER PRINCES ARE BECOME LIKE HARTS.

R. Simon said in the name of R. Simeon b. Abba and R. Simeon b. Lakish said in the name of R. Joshua: As harts turn their faces one beneath the other in the time of intense heat, so the eminent men of Israel would see a transgression committed but turn their faces away from it. The Holy One, blessed be He, said, 'A time will come when I will do the same to you.'

AND THEY ARE GONE WITHOUT STRENGTH BEFORE THE PURSUER. R. Azariah said in the name of R. Judah b. R. Simon: When Israel perform the will of the Omnipresent they add strength to the heavenly power; as it is said, To God we render strength (Ps. LX, 14). When, however, Israel does not perform the will of the Omnipresent, they weaken, if it is possible to say so, the great power of Him Who is above; as it is written, Thou didst weaken the Rock that begot thee (Deut. XXXII, 18). R. Judah b. R. Simon said in the name of R. Levi b. R. Tarfon: When Israel perform the will of the Omnipresent they add strength to the heavenly power; as it is stated, And now, I pray thee, let the power of the Lord be great (Num. XIV, 17). When, however, Israel do not perform the will of the Omnipresent they weaken, if it is possible to say so, the great power of Him Who is above, and they too ARE GONE WITHOUT STRENGTH BEFORE THE PURSUER.

R. Huna, R. Aha, and R. Simon said in the name of R. Simeon b. Lakish, and the Rabbis said it in the name of R. Hanina: A man would say to his fellow in Jerusalem, 'Teach me a page of Scripture,' but he would reply, 'I have not the strength.' [He would say] 'Teach me a chapter of Mishnah,' but he would reply, 'I have not the strength.' The Holy One, blessed be He, said to them, 'A time will come when I will act so with you.' AND THEY ARE GONE WITHOUT STRENGTH BEFORE THE PURSUER:

R. Aha said: Just as Israel was sent into exile by a 'pursuer' written plene, so will they be rescued by a 'redeemer' written plene, as it says, And a redeemer will come to Zion (Isa. LIX, 20), where the word is written plene.

היו שריה כאילים א"ר יהודה כשהן רכים משולים ככבשים שנא' (ישעיה ה') ורעו כבשים כדברם וכשהן קשים משולין כאילים שנאמר היו שריה כאילים

ר' סימון בשם ר' שמעון בר אבא ור' שמעון בן לקיש בשם ר' יהושע מה אילים הללו בשעת שרב הופכין פניהם אלו תחת אלו כך היו גדולי ישראל רואין דבר עבירה והופכין פניהם ממנו אמר להם הקב"ה תבא שעה ואני עושה לכם כן

וילכו בלא כח לפני רודף ר' עזריה בשם ר' יהודה בר' סימון אמר בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מוסיפין כח בגבורה של מעלה כמד"א (תהלים ס') באלהים נעשה חיל ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום כביכול מתישין כח גדול של מעלן דכתיב (דברים ל"ב) צור ילדך תשי ר' יהודה בר' סימון בשם ר' לוי בר' טרפון בזמן שישראל עושין רצונו של הקדוש ברוך הוא מוסיפין כח בגבורה של מעלה כמד"א (במדבר י"ד) ועתה יגדל נא כח ה' ובזמן שאין עושין רצונו של הקב"ה כביכול מתישין כח גדול של מעלן והולכין גם הם בלא כח לפני רודף

ר' הונא ור' אחא ור' סימון בשם ר' שמעון בן לקיש ורבנן בשם ר' חנינא היה אדם אומר לחבירו בירושלם הקריני דף אחד ואומר לו אין בי כח השניני פרק אחד אומר לו אין בי כח אמר להם הקב"ה תבא לכם שעה ואני עושה לכם כך וילכו בלא כח לפני רודף

א"ר אחא כשם שלא גלו ישראל אלא ברודף מלא כך אינן נגאלין אלא בגואל מלא דכתיב (ישעיה נ"ח) ובא לציון גואל מלא כתיב:

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:34

JERUSALEM REMEMBERETH IN THE DAYS OF HER AFFLICTION AND HER ANGUISH--MERUDEHAH (I, 7). In the days of her affliction she remembered the revolts (meradin) in which she rebelled against the Holy One, blessed be He. ALL HER TREASURES THAT SHE HAD: these are the words of the Torah, as it is stated, More to be desired are they than gold, yea, than much fine gold (Ps. XIX, 11).

NOW THAT HER PEOPLE FALL BY THE HAND OF THE ADVERSARY. The Babylonian Rabbis say: When the ox falls many are the slaughterers; while the Palestinian Rabbis⁴ say: When the ox falls men sharpen their knives. AND NONE DOTHT HELP HER. The Babylonian Rabbis say: When the bride is ill-treated,⁵ she recalls the seven days of her marriage feast; while the Palestinian Rabbis say: When the son goes barefoot⁶ he recalls the comfort of his father's house. THE ADVERSARIES HAVE SEEN HER, THEY HAVE MOCKED AT HER DESOLATIONS (MISHBATTEHAH): i.e. at her sabbaths, as it is stated, Remember the sabbath day, to keep it holy (Ex. XX, 8).

Another interpretation of MISHBATTEHAH: at her sabbatical years, as it is stated, But in the seventh year shall be a sabbath of solemn rest for the land (Lev. XXV, 4). Another interpretation of MISHBATTEHAH: this alludes to R. Johanan b. Zakkai who ceased to be in Jerusalem.

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:35

JERUSALEM HATH GRIEVOUSLY SINNED (I, 8). Do the heathen nations, then, not sin? But although they sin, it has no sequel in punishment. Israel, however, sinned and were punished. THEREFORE SHE IS BECOME AS ONE UNCLEAN (LE-NIDAH): i.e. she was doomed to vagabondage. ALL THAT HONOURED HER DESPISE HER, BECAUSE THEY HAVE SEEN HER NAKEDNESS- SHE HERSELF ALSO SIGHETH, AND TURNETH BACKWARD; BACKWARD from the priesthood, BACKWARD from kingship.

MIDRASH RABBAH - LAMENTATIONS I:36

HER FILTHINESS WAS IN HER SKIRTS (I, 9). R. Berekiah said in the name of R. Abba b. Kahana: All the priests who officiated in the days of Zedekiah were uncircumcised. That is what is stated, In that ye have brought in aliens, uncircumcised in heart and uncircumcised in flesh, to be in My sanctuary (Ezek. XLIV, 7). Another interpretation of HER FILTHINESS WAS IN HER SKIRTS: in her nether limbs, as it is stated, Upon the skirts of the robe (Ex. XXVIII, 34).

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה לד

זכרה ירושלם ימי עניה ומרודיה בימי עניותה זכרה מרדין שמרדה בהקב"ה כל מחמדיה אלו דברי תורה כמד"א (תהלים י"ט) הנחמדים מזהב ומפז

בנפול עמה ביד צר רבנן דהתם אמרין נפיל תורא סגין טבחוי ורבנן דהכא אמרין נפל תורא תחרדן סכינוהי ואין עוזר לה רבנן דהתם אמרין כד תספון כלה מדכרא שבעה יומון דמשתותא ורבנן דהכא אמרין כד יחופה ברא מדכר שלותא דביתיה דאבוי ראווה צרים שחקו על משבתיה על שבתותיה כמד"א (שמות כ') זכור את יום השבת לקדשו

ד"א על משבתיה על שמטותיה כמד"א (ויקרא כ"ה) ובשנה השביעית וגו' ד"א על משבתיה זה רבן יוחנן בן זכאי ששבת מתוכה:

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה לה

חטא חטאה ירושלם אומות העולם אינן חוטאים אלא אע"פ שחוטאין אינן כלום אבל ישראל חטאו ולקו על כן לנידה היתה לטלטול היתה כל מכבדיה הזילוח כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחר אחר מן הכהונה אחר מן המלכות:

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה לו

טומאתה בשוליה אמר ר' ברכיה בשם ר' אבא בר כהנא כל אותם הכהנים ששימשו בימי צדקיה ערלים היו הה"ד (יחזקאל מ"ד) בהביאכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר דבר אחר טומאתה בשוליה בשיפוליה כמה דאת אמר (שמות כ"ח) על שולי המעיל

Another interpretation of HER FILTHINESS WAS IN HER SKIRTS: As we have learnt: There was a place below Jerusalem with the name Topheth. R. Judah said: [It was so called] because of the seduction (tophteh) to idolatry which was there. R. Jose said: [The Targum translates it] 'the valley of Bar Hinnon'. A hollow image was set up there within the innermost of seven chambers, holding a copper plate in its hand upon which a fire-pan was placed. When a person brought an offering of flour one chamber was opened for him; when he brought one of doves and pigeons, two chambers were opened for him; of a lamb, three were opened for him; of a ram, four were opened for him; of a calf, five were opened for him; of an ox, six were opened for him; but when a person brought an offering of his child the seven were opened for him. They placed the child on the copper plate, kindled the fire-pan beneath him, and sang before the image, 'May the sacrifice be pleasant and sweet to thee! ' Why did they do this? So that the parents should not hear the groans of their children and retract.

A heathen priest went to a certain man and said to him, ' [I have come to you] because the image has declared to me that of all the children you have you are unwilling to sacrifice one.' He replied, ' Are they, then, under my control? One works with gold, another with silver, a third with sheep, and a fourth with the herds.⁴ But wait! You have seen that I have a young child at school. When he arrives home I will give him to you.' The Holy One, blessed be He, said to him, 'Wretch! Of all the sons you have there is none you are willing to sacrifice for idolworship except this child who is consecrated to My name!' R. Judan b. R. Simon said in the name of R. Levi b. Parta: It may be likened to a lady whose lover said to her, 'Prepare some hot food for me.' So she took the king's portrait and used it as fuel to prepare hot food for him. The king said to her, ' Of all the wood that is in this house you could not use any to prepare hot food for your lover except my image!' In like manner the Holy One, blessed be He, said to the wicked man: 'Of all the sons you have there is none you are willing to sacrifice for idol-worship except the child who is consecrated to My name! ' That is what is stated, Moreover thou hast taken thy sons and thy daughters whom thou hast borne unto Me, and these hast thou sacrificed unto them to be devoured (Ezek. XVI, 20). Nevertheless, THEREFORE IS SHE COME DOWN WONDERFULLY: she is come down into sore trials.

דבר אחר טומאתה בשוליה כהוא דתנן מקום היה למטה מירושלים תופת שמו ר' יהודה אומר על שום תפתה דהוה ביה רבי יוסי אומר חליתא דבר הינום צלם חלול היה שם נתון לפניו משבעה קנקלים וטס של נחשת בידו וכירה היתה נתונה על גבוי וכל מי שהיה מקריב סלת פותחין לו אחד תורין ובני יונה פותחין לו שנים כבש פותחין לו שלשה איל פותחין לו ארבעה עגל פותחין לו חמשה שור פותחין לו ששה וכל מי שהיה מקריב בנו פותחין לו שבעה ונותנין אותו לתוך טס של נחשת ומסיקין את הכירה תחתיו והיו מקלסין לפניו ואומרין לו יערב לך ויבסם לך וכל כך למה כדי שלא ישמעו נהמת בניהם ויחזרו בהן

הוה כומרא אתי לגבי בר נש אמר ליה מן בגין דאמר לי צלם פלן מכל בניא דאית לך לית את בעי לקרבא חד מנייהו אמר ליה וכי ברשותי אינון חד בדהב חד בכסף חד בענא חד בבקרותא אמר לו המתן לי דאית לי חד זעיר בבית ספרא כד אתי אנא יהיב ליה לך אמר לו הקב"ה רעיע מכל בנין דאית לך לא הוה לך להפילו לעבודת כוכבים אלא זה שמקודש לשמי ר' יודן בר' סימון בשם ר' לוי בן פרטא למטרונה שאמר לה אוהבה עשי לי חמין ונטלה לורטיא של מלך ועשתה לו חמין אמר לה המלך מכל עצים שיש לך בבית זה לא היה לך לעשות חמין לאוהבך אלא בלורטיא שלי כך אמר הקב"ה לאותו רשע מכל בנין שיש לך לא היה לך להפילו לעבודת כוכבים אלא זה שמקודש לשמי הה"ד (יחזקאל ט"ז) ותקחי את בניך וגו' אעפ"כ ותרד פלאים נחתה לה לנסיונין: